



Kvalitet i förskolan, m.m.

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande proposition 2004/05:11 Kvalitet i förskolan och motionsyrkanden i anslutning till denna. Därtill behandlas motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2003 och den allmänna motionstiden 2004.

Propositionen redovisar regeringens förslag samt bedömningar när det gäller förskolans kvalitet och utveckling. Regeringen avser att under år 2005 återkomma till riksdagen med den lagtekniska utformningen av ett flertal förslag som redovisas i propositionen. Detta skall ske i förslaget till ny skollag med anledning av Skollagskommitténs betänkande – *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121).

I propositionen behandlas förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) samt förslag till fördelning av statsbidrag till kommuner för personalförstärkning i förskolan.

Motionsyrkandena handlar om förskolans läroplan, språkförskolor, kvalitetsaspekter inom förskolan såsom gruppstorlek och personaltäthet, kvalitetsredovisning och tillsyn samt arbetsmiljölagens tillämpning i förskolan. Dessutom behandlas frågor om val mellan olika former av barnomsorg, utveckling av familjedaghem samt öppen förskola.

Utskottet föreslår bifall till propositionen och avslag på samtliga motionsyrkanden bl.a. med hänvisning till propositionen, tidigare ställningstaganden, pågående utredning eller beredning.

I betänkandet finns en gemensam reservation från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet de gröna. Därutöver finns reservationer från ett eller flera av dessa partier. Därtill finns särskilda yttranden av Folkpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	6
Redogörelse för ärendet.....	13
Ärendet och dess beredning.....	13
Propositionens huvudsakliga innehåll	13
Utskottets överväganden	15
Avslag på propositionen	15
Propositionen.....	15
Motionen.....	16
Utskottets ställningstagande	16
Förskolans mål, värdegrund och uppdrag.....	16
Pedagogisk utveckling genom lek	16
Värdegrunden i förskolans läroplan.....	18
Mål i förskolan	18
Barnskola.....	19
Jämställdhet i förskolan	20
Mångkulturell förskola	22
Samverkan mellan föräldrar och förskola.....	23
Kvalitet i förskolan	24
Barngruppers storlek och personaltäthet i förskolan.....	24
Personalens kompetens.....	26
Arbetsmiljölagen	27
Kvalitetsredovisning och tillsyn	28
Tillgänglighet och avgifter i förskolan	29
Val mellan olika former av barnomsorg	31
Valfrihet inom barnomsorgen.....	31
Familjedaghem	33
Familjedaghemmen som förskoleform	34
Öppen förskola	35
Övrigt	37
Reservationer.....	38
1. Avslag på propositionen (punkt 1) – m	38
2. Pedagogisk utveckling genom lek (punkt 2, motiveringen) – m.....	38
3. Pedagogisk utveckling genom lek (punkt 2) – kd.....	39
4. Pedagogisk utveckling genom lek (punkt 2) – c.....	39
5. Värdegrunden i förskolans läroplan (punkt 3) – kd	40
6. Mål i förskolan (punkt 4) – fp.....	40
7. Pedagogisk barnskola (punkt 5) – m.....	41
8. Jämställdhet i förskolan (punkt 6, motiveringen) – m	41
9. Jämställdhet i förskolan (punkt 6) – c.....	42
10. Språkförskolor (punkt 7) – fp	42

11. Modersmålsundervisning (punkt 8, motiveringen) – m.....	42
12. Modersmålsundervisning (punkt 8) – c.....	43
13. Samverkan mellan förskola och föräldrar (punkt 9, motiveringen) – m.....	43
14. Samverkan mellan förskola och föräldrar (punkt 9) – fp.....	43
15. Barngruppers storlek i förskolan (punkt 11, motiveringen) – m.....	44
16. Barngruppers storlek i förskolan (punkt 11) – fp.....	44
17. Barngruppers storlek i förskolan (punkt 11) – kd.....	45
18. Barngruppers storlek i förskolan (punkt 11) – c.....	45
19. Personaltätthet i förskolan (punkt 12) – fp.....	46
20. Personalens kompetens (punkt 13) – m.....	46
21. Personalens kompetens (punkt 13) – fp.....	47
22. Personalens kompetens (punkt 13) – kd.....	47
23. Personalens kompetens (punkt 13) – c.....	48
24. Arbetsmiljölagen i förskolan (punkt 14) – kd, c.....	48
25. Tillsynsansvar för de fristående förskolorna (punkt 16) – m, fp.....	49
26. Tillsynsansvar för de fristående förskolorna (punkt 16) – kd.....	49
27. Kvalitetsredovisningar (punkt 17, motiveringen) – m.....	50
28. Kvalitetsredovisningar (punkt 17) – fp.....	50
29. Kvalitetsredovisningar (punkt 17) – kd.....	51
30. Taxebestämmelser (punkt 20, motiveringen) – m.....	51
31. Taxebestämmelser (punkt 20) – fp.....	52
32. Taxebestämmelser (punkt 20) – kd.....	52
33. Stödet till barnfamiljerna (punkt 21) – m, kd.....	53
34. Föräldrars möjlighet att själva ta hand om sina barn (punkt 22) – kd.....	53
35. Begäran om att regeringen verkställer riksdagens tillkännagivande angående mångfald och valfrihet inom barnomsorgen (punkt 23) – m, fp, kd, c, mp.....	54
36. Föräldrars val mellan familjedaghem och förskola (punkt 24) – m, c.....	55
37. Föräldrars val mellan olika förskolor (punkt 25) – m, fp, kd, c.....	55
38. Skyldighet för kommuner att erbjuda familjedaghem (punkt 26) – kd.....	56
39. Möjlighet till kombination av olika former av barnomsorg (punkt 27) – m.....	56
40. Kommunala folkomröstningar om barnomsorg (punkt 28) – kd.....	57
41. Tillstånd att driva förskoleverksamhet (punkt 29) – m, fp, kd, c.....	57
42. Kommunala bidrag till enskild förskoleverksamhet (punkt 30) – m, fp, kd, c.....	58
43. Säkra familjedaghemmens fortlevnad (punkt 31) – m, fp, kd, c.....	58
44. Familjedaghemmen som förskoleform (punkt 32) – fp.....	59
45. Familjedaghemmen som förskoleform (punkt 32) – kd.....	59

46. Öppna förskolans betydelse för barn, föräldrar och familjedaghem (punkt 33) – m, fp, kd, c.....	60
47. Öppna förskolans betydelse (punkt 34) – m, fp, kd, c	60
48. Öppna förskolan som en viktig del i en flexibel barnomsorg (punkt 35) – m, fp, kd, c	61
Särskilda yttranden	62
1. Jämställdhet i förskolan (punkt 6) – mp	62
2. Förslag om fördelning av statsbidrag till kommuner för personalförstärkning i förskolan (punkt 10) – fp.....	62
3. Förskolans öppettider (punkt 19) – v.....	62
4. Taxebestämmelser (punkt 20) – v.....	62
5. Valfrihet mellan olika förskolor (punkterna 25 och 30) – mp	63
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	64
Propositionen.....	64
Följdmotioner	64
Motioner från allmänna motionstiden 2003.....	67
Motioner från allmänna motionstiden 2004.....	70
2. Regeringens lagförslag.....	73
Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	73

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub1 yrkande 1.

Reservation 1 (m)

2. Pedagogisk utveckling genom lek

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub438 yrkandena 1 och 2,
2004/05:Ub2 yrkandena 2–4 samt
2004/05:Ub4 yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (m) – motiveringen

Reservation 3 (kd)

Reservation 4 (c)

3. Värdegrunden i förskolans läroplan

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub438 yrkande 8.

Reservation 5 (kd)

4. Mål i förskolan

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub416 yrkande 5 samt
2004/05:Ub3 yrkande 9.

Reservation 6 (fp)

5. Pedagogisk barnskola

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub276 yrkande 23 och
2004/05:Ub1 yrkandena 4, 5 och 7–11.

Reservation 7 (m)

6. Jämställdhet i förskolan

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub4 yrkande 9,
2004/05:Ub328,
2004/05:Ub406 yrkande 1 samt
2004/05:A321 yrkande 10.

Reservation 8 (m) – motiveringen

Reservation 9 (c)

7. Språkförskolor

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub416 yrkande 14 samt
2004/05:Ub3 yrkande 10.

Reservation 10 (fp)

8. Modersmålsundervisning

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub4 yrkande 10 samt
2004/05:Sf360 yrkande 10.

Reservation 11 (m) – motiveringen

Reservation 12 (c)

9. Samverkan mellan förskola och föräldrar

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub416 yrkande 15.

Reservation 13 (m) – motiveringen

Reservation 14 (fp)

10. Förslag om fördelning av statsbidrag till kommuner för personalförstärkning i förskolan

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2004/05:11 såvitt avser statsbidrag till kommuner för personalförstärkning i förskolan. Därmed bifaller riksdagen propositionen punkt 2.

11. Barngruppers storlek i förskolan

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub379 yrkandena 1 och 2,
2003/04:Ub392 yrkande 1,
2003/04:Ub416 yrkande 6,
2003/04:Ub438 yrkandena 5 och 6,
2003/04:Sf404 yrkande 26,
2004/05:Ub2 yrkande 5,
2004/05:Ub3 yrkande 1 samt
2004/05:Ub4 yrkande 3.

Reservation 15 (m) – motiveringen

Reservation 16 (fp)

Reservation 17 (kd)

Reservation 18 (c)

12. Personaltäthet i förskolan

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub416 yrkande 13 samt
2004/05:Ub3 yrkande 3.

Reservation 19 (fp)

13. Personalens kompetens

Riksdagen avslår motionerna
 2003/04:Ub416 yrkande 1,
 2003/04:So205 yrkande 3,
 2004/05:Ub1 yrkandena 2 och 3,
 2004/05:Ub2 yrkandena 7 och 8,
 2004/05:Ub3 yrkandena 2, 4, 5 och 11 samt
 2004/05:Ub4 yrkande 4.

Reservation 20 (m)

Reservation 21 (fp)

Reservation 22 (kd)

Reservation 23 (c)

14. Arbetsmiljölagen i förskolan

Riksdagen avslår motionerna
 2003/04:Ub438 yrkande 13 samt
 2004/05:Ub4 yrkande 11.

Reservation 24 (kd, c)

15. Kommunens uppgiftsskyldighet

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2004/05:11 till lag om
 ändring i skollagen (1985:1100). Därmed bifaller riksdagen proposition-
 en punkt 1.

16. Tillsynsansvar för de fristående förskolorna

Riksdagen avslår motion
 2003/04:Ub438 yrkande 9,
 2004/05:Ub2 yrkande 12 och
 2004/05:Ub3 yrkande 8.

Reservation 25 (m, fp)

Reservation 26 (kd)

17. Kvalitetsredovisningar

Riksdagen avslår motionerna
 2003/04:Ub416 yrkande 7,
 2003/04:Ub438 yrkande 3,
 2003/04:Sf404 yrkande 25 och
 2004/05:Ub2 yrkande 6.

Reservation 27 (m) – motiveringen

Reservation 28 (fp)

Reservation 29 (kd)

18. Rätt till förskola för barn till föräldralediga och arbetslösa

Riksdagen avslår motion
 2004/05:Ub402.

19. Förskolans öppettider

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub421,
2004/05:Ub277 samt
2004/05:Ub367.

20. Taxebestämmelser

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub416 yrkandena 8 och 9,
2003/04:Ub506 samt
2003/04:Sf404 yrkande 23.

Reservation 30 (m) – motiveringen

Reservation 31 (fp)

Reservation 32 (kd)

21. Stödet till barnfamiljerna

Riksdagen avslår motion
2004/05:Sf363 yrkandena 25, 28 och 29.

Reservation 33 (m, kd)

22. Föräldrars möjlighet att själva ta hand om sina barn

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub435 yrkande 1.

Reservation 34 (kd)

**23. Begäran om att regeringen verkställer riksdagens
tillkännagivande angående mångfald inom barnomsorgen**

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub1 yrkande 12,
2004/05:Ub2 yrkande 1,
2004/05:Ub3 yrkande 13,
2004/05:Ub4 yrkande 5 samt
2004/05:Sf363 yrkande 27.

Reservation 35 (m, fp, kd, c, mp)

24. Föräldrars val mellan familjedaghem och förskola

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub444 yrkande 2.

Reservation 36 (m, c)

25. Föräldrars val mellan olika förskolor

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub430 och
2004/05:K459 yrkande 11.

Reservation 37 (m, fp, kd, c)

26. Skyldighet för kommuner att erbjuda familjedaghem

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub2 yrkande 10.

Reservation 38 (kd)

27. Möjlighet till kombination av olika former av barnomsorg

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub1 yrkande 6.

Reservation 39 (m)

28. Kommunala folkomröstningar om barnomsorg

Riksdagen avslår motion
2004/05:Sf363 yrkande 26.

Reservation 40 (kd)

29. Tillstånd att driva förskoleverksamhet

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub4 yrkande 6 och
2004/05:Sf363 yrkande 33.

Reservation 41 (m, fp, kd, c)

30. Kommunala bidrag till enskild förskoleverksamhet

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub3 yrkande 6,
2004/05:Ub230 yrkande 6.
2004/05:Ub257,
2004/05:Sf363 yrkande 31 samt
2004/05:So395 yrkande 7.

Reservation 42 (m, fp, kd, c)

31. Säkra familjedaghemmens fortlevnad

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub416 yrkande 12,
2004/05:Ub1 yrkande 13,
2004/05:Ub2 yrkande 9 samt
2004/05:Ub4 yrkande 7.

Reservation 43 (m, fp, kd, c)

32. Familjedaghemmen som förskoleform

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub416 yrkande 11,
2003/04:Ub438 yrkande 10,
2003/04:Ub444 yrkande 1 samt
2004/05:Ub3 yrkande 7.

Reservation 44 (fp)

Reservation 45 (kd)

33. Öppna förskolans betydelse för barn, föräldrar och familjedaghem

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub438 yrkande 11,
2004/05:Ub3 yrkande 12 samt
2004/05:Ub4 yrkande 8.

Reservation 46 (m, fp, kd, c)

34. Öppna förskolans betydelse

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Sf400 yrkande 3,
2003/04:Sf404 yrkande 27 och
2004/05:Sf354 yrkande 3.

Reservation 47 (m, fp, kd, c)

35. Öppna förskolan som en viktig del i en flexibel barnomsorg

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:Ub438 yrkande 12 och
2004/05:Ub2 yrkande 11.

Reservation 48 (m, fp, kd, c)

36. Reglering av öppna förskolor i lagstiftningen

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub330.

37. Översyn av lagstiftningen för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen

Riksdagen avslår motion
2003/04:Ub425.

Stockholm den 30 november 2004

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Ulf Nilsson (fp), Inger Lundberg (s), Majléne Westerlund Panke (s), Agneta Lundberg (s), Inger Davidson (kd), Nils-Erik Söderqvist (s), Margareta Pålsson (m), Louise Malmström (s), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Sören Wibe (s), Tobias Billström (m), Mikaela Valtersson (mp), Christer Adelsbo (s) och Ewa Björling (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas regeringens proposition 2004/05:11 *Kvalitet i förskolan* och motioner som väckts med anledning av propositionen eller under allmänna motionstiden 2003 eller 2004.

Skollagskommittén överlämnade i december 2002 betänkandet *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121). I kommitténs uppdrag ingick bl.a. att utreda om, och i så fall föreslå hur, förskolan kan bilda en egen skolform. Kommittén hade vidare i uppdrag att analysera och definiera de termer som används i skollagen, t.ex. skola/skolform, undervisning och pedagogisk verksamhet. Förslagen i betänkandet kommer att behandlas i en proposition som regeringen avser att förelägga riksdagen under år 2005.

En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet har på departementschefens uppdrag utrett möjligheterna till utökat och reellt barn-, elev- och föräldrainflytande i förskola, fritidshem, skola och vuxenutbildning. Arbetsgruppens rapport har titeln *Var-dags-inflytande i förskola, skola och vuxenutbildning* (Ds 2003:46).

I augusti 2003 beslutade regeringen tillkalla en delegation med främsta uppgift att lyfta fram, förstärka och utveckla jämställdhetsarbetet i förskolan (dir. 2003:101).

I regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 2001/02:188) aviserades att regeringen avsåg att ta initiativ för att införa kvalitetsredovisningar i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. I november 2002 remitterades en inom Utbildningsdepartementet upprättad promemoria i frågan, *Skyldighet att lämna uppgifter om förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* (U2002/4328/S).

I 2004 års ekonomiska vårproposition (prop. 2003/04:100) aviserade regeringen att ett riktat statsbidrag till kommunerna för att utöka personalen i förskolan med 6 000 personer skulle införas 2005 samt att regeringen avsåg att återkomma med en förskoleproposition under hösten 2004, där stödets närmare utformning skulle komma att presenteras.

Regeringens bedömningar och förslag i ovanstående frågor redovisas i proposition 2004/05:11 *Kvalitet i förskolan*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att regeringen genom ändringar i skollagen (1985:1100) skall bemyndigas att meddela föreskrifter för uppföljning och utvärdering av förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Regeringen

redovisar sin avsikt att införa en skyldighet för kommunerna att upprätta kvalitetsredovisningar för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen.

Regeringen föreslår i propositionen också vilka särskilda villkor som skall gälla för det nya statsbidraget till personalförstärkningar inom förskolan. Bidraget skall fördelas varje år med barnomsorgsmodellen i det kommunala skatteutjämnningssystemet som grund. För att få del av bidraget skall en kommun använda bidraget så att personaltätheten i förskolan ökar jämfört med kommunens genomsnittliga personaltäthet under åren 2003 och 2004.

Utskottets överväganden

Förskoleverksamhet är en samlande beteckning på verksamheter som riktar sig till barn som inte börjat skolan. Förskoleverksamheten bedrivs, enligt 2 a kap. 2 § skollagen, i form av förskola, familjedaghem och kompletterande förskoleverksamhet (öppen förskola).

Avslag på propositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå Moderaternas förslag om att propositionen skall avslås.

Jämför *reservation 1 (m)*.

Propositionen

I proposition 2004/05:11 *Kvalitet i förskolan* redovisar regeringen förslag samt bedömningar när det gäller förskolans kvalitet och utveckling. Regeringen avser att under år 2005 återkomma till riksdagen med den lagtekniska utformningen av ett flertal förslag som redovisas i propositionen. Detta skall ske i samband med förslag till ny skollag med anledning av Skollagskommitténs betänkande – *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121).

Propositionen innehåller dels förslag till ändring i skollagen (1985:1100), dels förslag om fördelning av statsbidrag till kommuner för personalförstärkning i förskolan.

Skollagen (1985:1100) föreslås ändrad enligt följande:

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg föreslås omfattas av 5 kap. 11 § skollagen. Detta ges en uttrycklig skrivning i 1 kap. 1 §. Skolhuvudmannens skyldighet att lämna sådana sakuppgifter om skolverksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering av verksamheten regleras i 5 kap. 11 §. Denna skyldighet föreslås nu också omfatta kommunen för uppföljning och utvärdering av förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2005.

I 2004 års ekonomiska vårproposition (prop. 2003/04:100) beräknades medel till ett statsbidrag för personalförstärkningar i förskolan. I budgetpropositionen för år 2005 (prop. 2004/05:1) föreslås att medel anvisas till personalförstärkningar i förskolan. I föreliggande proposition föreslås formerna för hur detta bidrag skall fördelas. Bidraget skall fördelas varje år med barnomsorgsmodellen i det kommunala skatteutjämnningssystemet som grund. Kommunen måste, för att få del av bidraget, använda detta för att öka personaltätheten i förskolan jämfört med kommunens genomsnittliga personaltäthet under år 2003 och år 2004. I kommuner med ett minskande antal inskrivna

barn i förskolan kan bidraget användas till att öka personaltätheten genom att behålla redan anställd personal. Under åren 2005 och 2006 kan upp till 25 % av bidraget få användas till personalkostnader för att motverka en minskning av personaltätheten i kommuner med ett ökat antal inskrivna barn. Statens skolverk föreslås få i uppgift att administrera och följa upp stödet.

Motionen

Moderaterna yrkar i motion 2004/05:Ub1 yrkande 1 avslag på propositionen. Moderaterna anser att propositionen innehåller alltför få konkreta förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet.

Förskolans mål, värdegrund och uppdrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som rör pedagogisk utveckling genom lek, värdegrunden i förskolans läroplan, mål i förskolan, lek och omsorg, pedagogisk barnskola, jämställdhet, språkförskolor och modersmålsstöd samt samverkan mellan förskola och föräldrar. Utskottet anger som grund tidigare ställningstagande, gällande bestämmelser samt pågående beredningsarbete. Jämför reservationerna 2 (m), 3 (kd), 4 (c), 5 (kd), 6 (fp), 7 (m), 8 (m), 9 (c), 10 (fp), 11 (m), 12 (c), 13 (m) och 14 (fp).

Pedagogisk utveckling genom lek

Motionerna

Kristdemokraterna anför i motion 2003/04:Ub438 yrkande 1 att barnomsorg är en omsorgsfråga snarare än en utbildningsfråga. Det är viktigt att hävda barnens rätt att få vara barn och deras rättighet att få utrymme för lek och omsorg. Barnomsorgen får inte bli en skola för de minsta utan skall i första hand erbjuda trygghet, närhet och värme för de minsta barnen. Det finns ingen anledning att stressa barnen i syfte att göra dem redo för grundskolan, skriver Kristdemokraterna. I samma motions yrkande 2 framförs vikten av att små barn skall få leka fritt. Barnomsorg utanför hemmet bör ha hög kvalitet och innebära såväl stimulans och pedagogisk utveckling som fri lek och omsorg med barnen. I motion 2004/05:Ub2 yrkande 2 framför Kristdemokraterna att regeringens intention att lägga förslag om förskolan som en egen skolform riskerar att ytterligare förstärka förskolans karaktär av skola. Motionärerna befarar att detta får negativa konsekvenser för barnen. I samma motions yrkande 3 anföras att begreppet undervisning inte bör användas om för-

skolans verksamhet. Omsorg och den fria leken får stå tillbaka för det formella lärandet, skriver motionärerna. Att förskolans verksamhet skall styras av en rektor ger också samma associationer till skola i stället för förskola, menar samma motionärer i yrkande 4.

Centerpartiet anför i motion 2004/05:Ub4 yrkande 1 vikten av en valfri förskola av hög kvalitet som är till för alla, där barnen får pedagogisk utveckling genom leken. Barnomsorg utanför hemmet måste innebära såväl fri lek och omsorg som pedagogisk utveckling. I samma motions yrkande 2 framförs att pedagogiken i förskolan skall grundas på lusten för lärandet genom lek.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Förskolan är en frivillig pedagogisk verksamhet för barn mellan 1 och 5 år, vars föräldrar förvärvsarbetar eller studerar eller är arbetslösa eller föräldralösa samt för barn som har ett eget behov av verksamheten. Sedan den 1 januari 2003 har alla barn rätt till 525 avgiftsfria timmar per år i förskolan fr.o.m. höstterminen det år de fyller fyra år (allmän förskola).

Läroplanen för förskolan, Lpfö 98, utgår från en ansvarsfördelning där staten anger de övergripande målen och riktlinjerna för förskolan och kommunerna svarar för genomförandet. Läroplanen överensstämmer till sin struktur i huvudsak med skolans läroplaner. Avsikten är att de tre läroplanerna skall länka i varandra utifrån en gemensam syn på kunskap, utveckling och lärande. Läroplanen bygger på skollagen (1985:1100). I dess 2 a kap. 1–12 §§ finns de grundläggande bestämmelserna om hur förskoleverksamheten skall utformas.

Förskolans uppdrag så som det är formulerat i läroplanen är bl.a. annat att stimulera barns utveckling och lärande. Verksamheten skall utgå från en helhetssyn på barn och barns behov och utformas så att omsorg och lärande bildar en helhet. Förskolan skall främja gemenskap barnen emellan och vara trygg, utvecklande och lärorik för alla barn som deltar, utifrån vars och ens förutsättningar. Leken har haft och har stort utrymme i förskolan. I propositionen inför införandet av läroplanen för förskolan (prop. 1997/98:93 s. 21) konstateras bl.a. att lek leder till social kompetens, att de sociala lekreglerna som samförstånd, ömsesidighet och turtagande som krävs för att leken skall fortgå är grundläggande demokratiska principer samt att barnet i den viktiga rolleken eller låtsasleken tränar sig att gå in i tänkta sammanhang. Vidare konstateras att ett medvetet bruk av leken bör ingå i förskolans pedagogiska verksamhet.

Skolverket har nyligen genomfört en nationell utvärdering av förskolan, publicerad i rapporten *Förskola i brytningstid*, Rapport 239, 2004. I rapporten konstateras bl.a. att vissa enkätsvar tyder på att synen på förskolans uppdrag kan ha förändrats och att tyngdpunkten förskjutits mot lärande.

Utskottet anser att den svenska förskolan erbjuder barn en god pedagogiskt stimulerande miljö för utveckling och lärande på lekens grund.

Värdegrunden i förskolans läroplan

Motionen och utskottets ställningstagande

Kristdemokraterna anser i sin motion 2003/04:Ub438 yrkande 8 att värdegrundsarbetet i förskolan bör utvecklas och att basen för värdegrunden därför bör föras in i förskolans läroplan. I läroplanen för grundskolan fastslås basen för vårt samhälles värdegrund. Läroplanen för förskolan bör, enligt motionärerna, innehålla samma skrivningar. Förskolan skall liksom skolan förmedla samhällets grundläggande värden till barnen. Barn måste få lära sig förstå vad som är rätt och fel, hur vi skall bete oss mot varandra samt öva sin empatiska förmåga, anser motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet.

Förskolans värdegrund formuleras i läroplanen för förskolan. Verksamheten i förskolan skall utgå från grundläggande värderingar om demokrati och respekt för andra människor. Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utstötta är värden som förskolan skall hålla levande i arbetet med barnen.

Utskottet har tidigare flera gånger behandlat och avstyrkt motionsyrkanden beträffande utformning av text om värdegrunden i förskolans läroplan i jämförelse med motsvarande text i skolans läroplaner (bet. 2002/03:UbU9 s. 22). Utskottet har då konstaterat att det i betänkandet om införandet av en läroplan för förskolan (SOU 1997:157) inte fanns någon hänvisning till den etik som förvaltas av kristen tradition. Detta mötte inte några invändningar under remissbehandlingen av förslaget. De remissinstanser som kommenterade kommitténs förslag till formulering av förskolans värdegrund, var i huvudsak positiva.

Utskottet instämmer med motionären om vikten av ett aktivt värdegrundsarbete i tidig ålder. Detta är också tydligt utsagt i läroplanen. Såsom framförts vid tidigare behandling av frågan anser inte utskottet att riksdagen bör begära den ändring av läroplanen för förskolan som motionären önskar.

Mål i förskolan

Motionerna och utskottets ställningstaganden

Folkpartiet framför i motion 2003/04:Ub416 yrkande 5 samt i motion 2004/05:Ub3 yrkande 9 att **mål** att uppnå bör införas i förskolan samt att tydliga mål bör införas för den allmänna förskolan. Det skall finnas mål som är anpassade efter varje barn i förskolan. Dessa bör vara av två slag, dels mål som anger inriktningen på förskolans pedagogiska verksamhet och som uttrycker en önskad kvalitetsutveckling, mål att sträva mot, dels mål som uttrycker vad varje barn skall ha uppnått när det lämnar förskolan. Folkpartiet föreslår även att det i läroplanen utformas en särskild beskrivning av vilka mål den allmänna förskolan skall uppnå. Det är, anser motionärerna, av yt-

tersta vikt att den allmänna förskolan har ännu mer pedagogiskt strukturerad och medvetet planerad verksamhet än övrig förskoleverksamhet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat yrkanden om målformuleringar i förskolans läroplan (senast i bet. 2002/03:UbU9 och i bet. 2002/03:UbU3). Allmän förskola är en del av förskolans verksamhet och ingen särskild verksamhetsform. Förskolans uppdrag enligt läroplanen är att erbjuda barnen en verksamhet som skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Läroplanen för förskolan innehåller till skillnad från läroplanen för det obligatoriska skolväsendet endast en typ av verksamhetsmål, nämligen mål att sträva mot. Barnomsorg och skola-kommittén föreslog i sitt betänkande (SOU 1997:21) även mål att uppnå.

I propositionen rörande läroplanen för förskolan (prop. 1997/98:93 s. 18) samt i utskottets betänkande (1997/98:UbU16 s. 9) erinrades om att avsikten med mål att uppnå i skolan är att de skall kunna utvärderas och utgöra grunden för en resultatbedömning. I förskolan är det inte det enskilda barnets resultat som skall utvärderas och inga betyg eller omdömen skall utfärdas. Förskolan är en pedagogisk verksamhet i vilken barn kan börja vid olika åldrar och delta under olika lång tid. Förskolan skall vara trygg, utvecklande och lärorik för alla barn som deltar, utifrån vars och ens förutsättningar. Mål att uppnå ansågs av denna anledning inte böra införas i förskolans läroplan.

Utskottet har samma uppfattning som tidigare i dessa frågor och avstyrker därför motionsyrkandet.

Barnskola

Motionerna och utskottets ställningstaganden

I motion 2003/04:Ub276 yrkande 23 begär Moderaterna förslag om en **pedagogisk förskola**. Alla föräldrar som så önskar skall kunna få tillgång till en pedagogisk förskola för sina barn där de får lära sig grunderna till att läsa, räkna och skriva. Denna allmänna icke obligatoriska förskola med pedagogiskt innehåll skall vara förenlig med andra barnomsorgslösningar, skriver Moderaterna. I motion 2004/05:Ub1 yrkandena 4, 5 och 7–11 framför Moderaterna förslag om frivillig, kostnadsfri barnskola för 3–6-åringar (yrkande 4). Barn har olika behov och förutsättningar. Föräldrarna måste bestämma hur avvägningen mellan omsorg och pedagogisk verksamhet skall se ut för deras barn (yrkande 5). Barnskolan och den nuvarande förskoleklassen borde vara en självklar väg till en flexibel, elevanpassad skolstart (yrkande 7). I yrkande 8 föreslås målstyrning av barnskolan och yrkandena 9 och 10 behandlar kvalitetsredovisningar för respektive kvalitetsutvärdering av barnskolan. Moderaterna menar också att etableringsfrihet för barnskolan måste råda (yrkande 11).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Skolverket konstaterar i sin rapport *Förskola i brytningstid* att en alltför stor betoning på formellt lärande kan få negativa konsekvenser samt att detta inte ligger i linje med läroplanens intentioner. Utvärderingen visar att förskolan i vissa kommuner har en uttalat skolförberedande roll, där enskilda barns utveckling inom olika områden kartläggs, observeras och dokumenteras i ökad omfattning, ofta i s.k. individuella utvecklingsplaner och med skolan som förebild. Skolverket menar att det finns en risk att sådana planer i praktiken fokuserar på barnets brister och blir ett instrument för normalisering, utifrån förväntningar på vad barn skall kunna vid en viss ålder. Utskottet delar den uppfattningen och föreslår att yrkandet angående pedagogisk förskola avslås.

Jämställdhet i förskolan

Propositionen

Regeringen bedömer att jämställdhetsarbetet har betydelse för förskolans kvalitet. Förskolan skall ge varje flicka och pojke samma möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa, skriver regeringen.

Regeringen påminner om att jämställdhet är en demokrati- och maktfråga. För ett verkningsfullt jämställdhetsarbete behövs kunskap och kompetens. Kunskaperna i förskolan om hur könsmonster skapas och upprätthålls bör därför, enligt regeringens bedömning, breddas och fördjupas. Förskolans jämställdhetsarbete måste både till innehåll och verksamhet tydligare inriktas mot att förändra könsmonster och traditionella könsroller.

Motionerna

Centerpartiet anför i motion 2004/05:Ub4 yrkande 9 angående vikten av jämställdhet i förskolan att jämställdhet måste växa fram inom verksamheten. Arbetet med jämställdhet måste börja i tidig ålder. Folkpartiet föreslår i motion 2004/05:Ub406 yrkande 1 att såväl kommunala som fria förskolor skall omfattas av obligatoriska feministiska jämställdhetsplaner. Miljöpartiet begär i motion 2004/05:A321 yrkande 10 att regeringen verkar för att jämställdhetsarbetet i skolan stimuleras så att normbrytande arbete på sikt blir en naturlig del av förskoleverksamheten och att pojkar uppmärksammas på samma villkor som flickor i detta arbete. I motion 2004/05:Ub328 (s) påminns om behovet av samlevnads- och sexualundervisning i förskolan.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet föreslår att riksdagen skall avslå motionsyrkandena.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att arbetet för ökad jämställdhet inom förskolan är mycket angeläget för förskolans utveckling.

Målet för jämställdhetsarbetet finns tydligt formulerat i de nationella styrdokumenterna. Förskolans verksamhet skall utformas i överensstämmelse med grundläggande nationella värden. Kommunerna ansvarar för att förskoleper-

sonal har kunskap om de föreskrifter som gäller för förskolan. Av förskolans läroplan, Lpfö 98, framgår att jämställdhet mellan könen tillhör de värden som förskolan skall hålla levande i arbetet med barnen.

Regeringen fattade den 14 augusti 2003 beslut att tillsätta en jämställdhetsdelegation (dir. 2003:101) i syfte att uppmärksamma, intensifiera och utveckla arbetet med jämställdhet mellan könen i förskolan. Uppdraget gäller både kommunala och fristående förskolor. Pojkars och flickors livsutrymme får, enligt regeringen, inte begränsas av könsspecifika normer och värderingar. Delegationen för jämställdhet i förskolan påbörjade arbetet i december 2003. Uppdraget löper t.o.m. den 30 juni 2006. Delegationens uppgift är att lyfta fram, förstärka och utveckla jämställdhetsarbetet i förskolan genom att bl.a. fördela medel till jämställdhetsprojekt. Delegationen skall också lyfta fram goda exempel på insatser i Sverige och i andra länder för att stimulera fler män att söka sig till utbildningar med inriktning mot barn och arbete i förskolan samt att aktivt arbeta för att behålla män som redan arbetar i förskolan. Delegationen skall också välja ut och dokumentera ett antal förskolors jämställdhetsarbete och sprida dessa kunskaper och erfarenheter, sammanställa den kunskap om jämställdhet och genus som finns i dag och se till att den når ut i förskolan samt identifiera det kunskapsbehov som finns när det gäller förskolans arbete med jämställdhet. Dessutom skall delegationen undersöka vilken utbildning i genuskunskap och jämställdhet som blivande förskollärare får ta del av på lärarhögskolorna. Delegationen skall också föreslå lämpliga insatser för hur ett långsiktigt jämställdhetsarbete för förskolan skall utvecklas och stärkas.

För delegationens arbete avsätts sammanlagt 12,5 miljoner kronor under perioden den 1 december 2003 till den 30 juni 2006 (prop. 2003/04:1 utg.omr. 16 s. 68). Delegationen för jämställdhet i förskolan har hittills delat ut 2,5 miljoner till 18 projekt för jämställdhetsarbete i förskolan.

Sedan år 2002 finns särskilda medel avsatta för att utbilda pedagogiska resurspersoner i jämställdhet och genuskunskap. Målet har varit att det år 2004 skall finnas minst en sådan resursperson i varje kommun. Utbildningen bedrivs på uppdrag av Myndigheten för skolutveckling av de nationella värdegrundscentrummen vid Göteborgs och Umeå universitet. Denna utbildning omfattar både förskolan och grund- och gymnasieskolan.

Utskottet avvisar förslaget om feministiska jämställdhetsplaner mot bakgrund av att Delegationen för jämställdhet i förskolan som ovan nämnts har till uppgift att föreslå lämpliga insatser för hur ett långsiktigt jämställdhetsarbete för förskolan skall utvecklas och bedrivas.

Mångkulturell förskola

Propositionen

Regeringen bedömer att läroplanen för förskolan (Lpfö 98) bör förtydligas när det gäller förskolans mångkulturella uppdrag i syfte att stärka barns språk- och identitetsutveckling. Det bör också anges att ett mål för förskolan att sträva mot är att varje barn med annat modersmål än svenska får stöd att utveckla sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål. Regeringen avser att föreslå införandet av sådana mål.

Motionerna

Folkpartiet pekar i motionerna 2003/04:Ub416 yrkande 14 samt 2004/05:Ub3 yrkande 10 på behovet av särskilda **språkförskolor** för barn med andra modersmål än svenska. I språkförskolorna skall man arbeta medvetet med svenska språket på olika sätt, t.ex. genom sånger, rim och ramsor. Språkförskolorna bör utgöra en del av den allmänna förskolan och därmed vara avgiftsfria, skriver motionärerna vidare.

Centerpartiet anför i motionerna 2004/05:4 yrkande 10 samt 2004/05:Sf360 yrkande 10 att **modersmålsundervisning** bör påbörjas i förskolan. I motionerna framförs att språkinläringen har stor betydelse för barnens inläring och identitetsutveckling samt att flerspråkighet är en ovärderlig resurs.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet behandlade yrkande angående språkskola även våren 2003 (bet. 2002/03:UbU9 s. 24 f.). Den s.k. storstadssatsningen har inneburit att förskoleverksamhet i ett antal kommuner och stadsdelar har kunnat byggas ut och utvecklas med statligt stöd. Medel har bl.a. använts till att erbjuda barn från tre år förskola på deltid, ofta med språklig inriktning. Förskola har därvid erbjudits på barnets eget modersmål. Barn med annat modersmål än svenska har på detta sätt fått möjlighet att både utveckla sin svenska och behålla sitt modersmål.

Regeringen har givit Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att genom åtgärder som myndigheten bedömer lämpliga främja utvecklingen i förskolor och skolor i områden präglade av social och etnisk segregation med syfte att en större andel av eleverna i dessa områden skall nå målen för utbildningen. Förskolans, förskoleklassens samt fritidshemmens roll i detta sammanhang skall särskilt beaktas. Myndighetens utvecklingsinsatser skall ske i nära samarbete och dialog med kommuner och övriga skolhuvudmän.

Skollagskommittén föreslog i sitt betänkande att en bestämmelse införs i skollagen om skyldighet för huvudmännen att bidra till att barnen i förskolan får möjlighet att utveckla sitt modersmål. Skollagskommitténs betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen aviserar i propositionen att förskolans mångkulturella uppdrag kommer att förtydligas för att

stärka barns språk- och identitetsutveckling. I läroplanen skall också ett nytt mål att sträva mot för förskolan införas, nämligen att varje barn med annat modersmål än svenska får stöd att utveckla sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål. Utskottet delar regeringens uppfattning att förskolans mångkulturella uppdrag bör förtydligas och ser mycket positivt på de förslag som aviseras i propositionen.

Det torde för övrigt inte finnas något hinder inom ramen för befintlig lagstiftning för en kommun att starta den typ av språkförskola som förespråkas i Folkpartiets motioner.

Samverkan mellan föräldrar och förskola

Propositionen

Regeringen anser i propositionen att samverkan mellan hem och förskola bör stärkas. Utöver fortlöpande samtal vid dagliga möten samt mer organiserade föräldraaktiviteter i förskolan, bör personal och barnets vårdnadshavare minst en gång varje halvår genomföra utvecklingssamtal. Lärarna bör, enligt regeringen, ha det övergripande ansvaret för utvecklingssamtalets genomförande. Regeringen avser att återkomma till riksdagen, i samband med den aviserade propositionen angående förslag till skollag, med förslag till lagtext om en utvecklad samverkan mellan hem och förskola.

Motionen och utskottets ställningstagande

Folkpartiet framför i motion 2003/04:Ub416 yrkande 15 att samverkan mellan förskolan och föräldrarna bör stärkas. Det skall finnas tid för utvecklingssamtal där föräldrar och personal diskuterar barnets utveckling och hur den bäst kan främjas. Det är också viktigt att samarbetet mellan föräldrar och personal ständigt utvärderas.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Utskottet anser att samarbetet med föräldrarna till barnen på förskolan är en viktig del av förskolepersonalens arbete. I läroplanen för förskolan (Lpfö 98) finns riktlinjer för detta arbete. Där anges bl.a. att alla som arbetar i förskolan skall visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer. Föräldrarna skall ha möjlighet att vara med och påverka verksamheten. Förskolan måste också vara tydlig i fråga om mål och innehåll för verksamheten för att möjliggöra ett inflytande för både barn och föräldrar.

Utskottet anser att samarbetet mellan förskolan och hemmet är en av grundstenarna för att skapa de bästa förutsättningar för att barnet skall kunna utvecklas rikt och mångsidigt.

Kvalitet i förskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag om hur statsbidrag till kommunerna för personalförstärkningar i förskolan skall fördelas. Riksdagen bör vidare anta regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).

Riksdagen bör avslå yrkanden avseende olika kvalitetsaspekter av förskoleverksamheten, såsom storlek på barngrupper och personaltäthet i förskolan, uppföljning, arbetsmiljölagen m.m. Utskottet hänvisar till propositionen, ansvarsfördelningen mellan stat och kommun, gällande bestämmelser, pågående beredningsarbete och planerade åtgärder.

Jämför reservationerna 15 (m), 16 (fp), 17 (kd), 18(c), 19 (fp), 20 (m), 21 (fp), 22 (kd), 23 (c), 24 (kd, c), 25 (fp), 26 (kd), 27 (m), 28 (fp) och 29 (kd).

Barngruppers storlek och personaltäthet i förskolan

Propositionen

I 2004 års ekonomiska vårproposition (prop. 2003/04:100) beräknades medel till ett **statsbidrag för personalförstärkningar i förskolan**. I budgetpropositionen för år 2005 (prop. 2004/05:1) föreslås att medel anvisas till personalförstärkningar i förskolan.

Ett särskilt statsbidrag till kommunerna föreslås i budgetpropositionen för år 2005 införas fr.o.m. detta år för att möjliggöra anställningar av 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal i förskolan.

Bidraget är treårigt och för 2005 avsätts 1 miljard kronor. De därpå följande åren avsätts 2 miljarder kronor per år. Därefter skall medlen inordnas i det generella statsbidragssystemet. Målet med personalförstärkningen är att förbättra kvaliteten i förskolan och minska barngruppernas storlek.

I proposition 2004/05:11 föreslås nu formerna för hur statsbidraget skall fördelas. Bidraget skall fördelas varje år med barnomsorgsmodellen i det kommunala skatteutjämnningssystemet som grund.

Kommunen måste, för att få del av bidraget, använda detta för att öka personaltätheten i förskolan jämfört med kommunens genomsnittliga personaltäthet under år 2003 och år 2004. I kommuner med ett minskande antal inskrivna barn i förskolan kan bidraget användas till att öka personaltätheten genom att behålla redan anställd personal. Under åren 2005 och 2006 kan upp till 25 % av bidraget få användas till personalkostnader för att motverka en

minskning av personaltätheten i kommuner med ökat antal inskrivna barn. Statens skolverk föreslås få i uppgift att administrera och följa upp stödet.

Motionerna

Flera partier anser att det bör införas någon form av reglering angående **barngruppernas storlek i förskolan**. I motion 2003/04:Ub416 yrkande 6 samt i motion 2004/05:Ub3 yrkande 1 förespråkar Folkpartiet en ändring i skollagen syftande till att en maxgräns sätts för gruppernas storlek i förskolan. Inga barngrupper med 0–3-åringar föreslås vara större än maximalt 15 barn. En maximigräns för större barn föreslås sättas vid 20 barn.

I motionerna 2003/04:Ub379 yrkande 1 samt 2003/04:Ub438 yrkande 5 föreslår Kristdemokraterna att Skolverket bör få i uppdrag att utforma nationella allmänna råd för barngruppers storlek i förskolan. Staten bör på detta sätt ange vägledande riktlinjer för kommunerna.

Kristdemokraterna anser i motion 2003/04:Sf404 yrkande 26 att ett tak för barngruppernas storlek bör läggas fast. Varje kommun bör åläggas att lägga fast ett tak för barngruppernas storlek för olika åldersgrupper. Skolverket skall, enligt motionärerna, ange riktlinjer för detta. Enligt partiets motion 2004/05:Ub2 yrkande 5 bör Skolverkets allmänna råd ange att det bör vara högst 15 barn per grupp för tre–femåringar och högst 12 barn i småbarnsgrupper. Även i motion 2003/04:Ub379 yrkande 2 framför Kristdemokraterna en skyldighet för kommunerna att i samråd med personal och föräldrar införa en maxgräns för barngruppernas storlek i kommunen. Varje kommun bör efter sina förutsättningar forma sin verksamhet. Kristdemokraterna föreslår även i motion 2003/04:Ub438 yrkande 6 att kommunerna bör åläggas att sätta upp gränser för barngruppernas storlek. Centerpartiet anser i motionerna 2003/04:Ub392 yrkande 1 samt 2004/05:Ub4 yrkande 3 att barngruppernas storlek bör utgå från barnens och personalens perspektiv. På detta sätt kan verksamheten kvalitetssäkras. Barngrupperna får inte vara större än att varje enskilt barn känner trygghet.

I motion 2003/04:Ub416 yrkande 13 samt i motion 2004/05:Ub3 yrkande 3 framför Folkpartiet att **personaltätheten** i förskolorna bör öka till i genomsnitt en anställd per fem barn. Det är angeläget att personaltätheten inte heller i enskilda grupper väsentligen understiger denna nivå, menar motionärerna.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag rörande **statsbidrag till kommuner för personalförstärkningar i förskolan**.

Utskottet föreslår vidare, med hänvisning till vad regeringen skriver i propositionen angående kvalitetsarbetet i förskolan, att riksdagen avslår motionsyrkandena om **barngruppernas storlek** och om **personaltätheten i förskolan**.

Skolverket anger i sin rapport *Förskola i brytningstid. Nationell utvärdering av förskolan* (Rapport 239 2004) att det är relativt vanligt att kommuner-

na har fattat egna beslut om normer för gruppstorlek, men att grupperna i dessa kommuner inte är mindre än i de kommuner som inte infört sådana normer (s. 69). Det kan, enligt Skolverket, tyda på att taken satts så högt att de i praktiken inte fått några större praktiska konsekvenser.

Personalens kompetens

Propositionen

Regeringen anser att det i förskolan bör finnas lärare med lärarexamen som har det övergripande ansvaret för barnens utveckling och lärande. Därutöver kan det finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas. Barnskötare utgör här, enligt regeringen, en viktig grupp. Vidare anser regeringen att det bör klargöras att huvudmannen skall ha ansvar för att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag till lagtext på detta område i den aviserade propositionen till ny skollag.

Motionerna och utskottets ställningstagande

Moderaterna framför i motion 2004/05:Ub1 yrkande 2 angående utbildningen av förskollärare att en mycket lång akademisk utbildning gör förskolläraryrket mindre attraktivt än tidigare i förhållande till mer välavlönade lärartjänster. I samma motions yrkande 3 framförs att barnskötarens insatser behövs och är värdefulla.

I motion 2003/04:Ub416 yrkande 1 anför Folkpartiet att läroplanen för förskolan bör ändras så att det tydligt framgår att den pedagogiskt utbildade personalen skall vara huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten i förskolan. Förskollärarnas kompetens är värdefull och måste tas till vara. I motion 2004/05:Ub3 yrkande 2 anför att personalförstärkning bör ske genom att utbildad personal anställs. Det är, enligt Folkpartiet, viktigt att slå fast att andelen pedagogiskt utbildad personal måste öka i förskolan. I samma motions yrkande 4 föreslås att en särskild förskolläraryrkesutbildning skall införas. Det behövs en särskild förskolläraryrkeslinje för att ge yrket en egen identitet, menar motionärerna. I motion 2004/05:Ub3 yrkande 5 skriver Folkpartiet att en förskolläraryrkeslegitimation bör införas för att tydliggöra att vem som helst inte kan göra en förskollärares jobb. Detta förutsätts höja yrkets status. I samma motions yrkande 11 anför att målsättningen skall vara att två tredjedelar av dem som arbetar med barn på en förskola är utbildade förskollärare. Folkpartiet vill att regeringen upprättar en tidsplan för hur detta mål skall kunna uppnås.

Kristdemokraterna anför i motion 2004/05:Ub2 yrkande 7 angående personalen i förskolan att det behövs både människor som har rätt utbildning och som är intresserade av att arbeta inom barnomsorgen. I yrkande 8 samma motion anför att barnskötarnas roll inom barnomsorgen måste uppvärderas.

Centerpartiet framför i motion 2004/05:Ub4 yrkande 4 att det måste finnas utrymme för fortbildning, kompetensutveckling och vidareutbildning för förskolans personal.

I motion 2003/04:So205 (m) yrkande 3 föreslås att personalen inom förskolan får kompetensutveckling inom näringslära och kosthållning. I motionen anføres att tre av fyra barn som är på förskolan hela dagen får i sig för lite näring samtidigt som alltför många barn är överviktiga. Enligt motionen beror detta på att en stor del av personalen i förskolan saknar längre utbildning om kosthållning och näringslära.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Utskottet instämmer i att det är en viktig förutsättning för läroplanens genomförande att det finns tillgång på utbildad personal, även om begreppet kompetens kan innefatta fler aspekter än utbildning. Utskottet anser att såväl förskollärare som barnskötare behövs i förskolan. Det är viktigt att olika kompetenser kan bidra till förskolans utveckling.

Skollagskommittén (*Skollag för kvalitet och likvärdighet*, SOU 2002:121) har lämnat förslag om att ansvaret för undervisningen i förskolan skall åvila personal med lärarutbildning. Förslaget bereds för närvarande.

Regeringen bedömer som ovan nämnts i propositionen att det bör finnas lärare med lärarexamen som har det övergripande ansvaret för barnens utveckling och lärande samt att det därutöver kan finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag på detta område i samband med förslag till ny skollag. Utskottet förutsätter att denna kommer att stimulera utvecklingen av arbetslag där olika yrkesgruppers kompetens tas till vara.

Vad gäller frågan om kompetensutveckling inom näringslära och kosthållning förutsätter utskottet att kommunerna beaktar behovet av sådan inom insatserna för personalutveckling.

Arbetsmiljölagen

Motionerna och utskottets ställningstagande

I motion 2003/04:Ub438 yrkande 13 anför Kristdemokraterna att **arbetsmiljölagen** även skall omfatta förskolebarn. Motionärerna menar att barnens arbetsmiljö måste tas på större allvar. Även Centerpartiet anför i motion 2004/05:Ub4 yrkande 11 att förskolebarn skall omfattas av arbetsmiljölagen. I motionen pekas på att dagens stora barngrupper bl.a. kan leda till en orimligt hög ljudnivå.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet.

Skolan anses vara en arbetsplats i arbetsmiljölagens mening och elever likställs med arbetstagare såvitt gäller väsentliga delar av arbetsmiljölagen samt anslutande författningar. Barn i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg anses däremot falla utanför lagens tillämpningsområde.

Skollagskommittén föreslog i sitt betänkande (SOU 2002:121) ett utvidgat utbildningsbegrepp, som även innefattar förskolan och skolbarnsomsorgen. Regeringen beslutade i juni 2004 att tillsätta en särskild utredare (dir. 2004:91) med uppdrag att bl.a. utreda frågan om tillämpningsområdet för arbetsmiljölagen bör utvidgas till att också omfatta barn i förskola och fritidshem. Utredaren skall redovisa uppdraget senast den 1 mars 2006.

Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Kvalitetsredovisning och tillsyn

Propositionen och utskottets ställningstagande

Regeringen bedömer att för att stärka kvalitetsarbetet bör en skyldighet införas att upprätta kvalitetsredovisning för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Skyldigheten på den kommunala nivån bör omfatta kvalitetsredovisning för samtliga verksamhetsformer inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. På verksamhetsnivå bör varje förskola och varje fritidshem upprätta kvalitetsredovisning. Enskild verksamhet bör behandlas på motsvarande sätt som kommunal.

I propositionen erinras om uppdraget till Statens skolverk att ta fram allmänna råd om kvalitet i förskolan, vilket bör leda till att verksamheten förtydligas utifrån nationella krav och mål samt kunna leda till ett reellt stöd för kvalitetsarbetet i förskolan. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 17 januari 2005.

Regeringen föreslår vidare vissa ändringar av skollagen (1985:1100). Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg föreslås omfattas av 5 kap. 11 § skollagen. Detta ges en uttrycklig skrivning i 1 kap. 1 §. Skolhuvudmannens skyldighet att lämna sådana sakuppgifter om skolverksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering av verksamheten regleras i 5 kap. 11 §. Denna skyldighet föreslås nu också omfatta kommunen för uppföljning och utvärdering av förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2005.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen.

Motionerna och utskottets ställningstagande

Kristdemokraterna föreslår i motion 2004/05:Ub2 yrkande 12 att Skolverket skall ha **tillsynsansvar** för de fristående skolorna. Denna ordning bör upprätthållas dels för att garantera likvärdighet oberoende av driftsform, dels för att det föreligger en konkurrenssituation mellan kommuner och fristående anordnare av förskoleverksamhet. I motion 2003/04:Ub438 yrkande 9 skriver Kristdemokraterna att Skolverket, inte kommunerna, bör ha tillsynsansvar över de fristående förskolorna. Folkpartiet anför i motion 2004/05:Ub3 yr-

kande 8 att kommunen inte skall vara den instans som är ansvarig för att utvärdera barnomsorg som bedrivs av andra huvudmän.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen, med hänvisning till beredningen av Skollagskommitténs förslag, avslår motionsyrkandena.

Folkpartiet föreslår i motion 2003/04:Ub416 yrkande 7 att förskolor skall bli skyldiga att **lämna in kvalitetsredovisningar till Skolverket**. Förslaget syftar till att genom denna åtgärd höja kvaliteten i förskolorna. Kristdemokraterna anför i motion 2004/05:Ub2 yrkande 6 att en kvalitetssatsning bör göras på barnomsorgen för att stärka verksamheten. I motion 2003/04:Ub438 yrkande 3 föreslår Kristdemokraterna ett tillägg i Skolverkets kvalitetsbegrepp som fokuserar på hur barn och föräldrar upplever verksamhetens kvalitet. Kristdemokraterna framför också i motion 2003/04:Sf404 yrkande 25 vikten av att förskoleverksamheten utvecklas så att en hög och jämn kvalitet kan säkerställas. Insikten om barns behov måste finnas och få styra både när det gäller planering av olika omsorgsformer, gruppstorlekar och kontinuitet i omsorgen, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena med hänvisning till propositionen och det arbete som pågår angående kvalitetsarbetet i förskolan.

Tillgänglighet och avgifter i förskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande taxe- och avgiftsfrågor samt om barnomsorg på obekvämt arbetstid. Utskottet hänvisar till ansvarsfördelningen mellan stat och kommun, gällande bestämmelser, tidigare ställningstagande samt pågående beredningsarbete.

Jämför reservationerna 30 (m), 31 (fp) och 32 (kd).

Motioner och utskottets ställningstaganden

Taxebestämmelser för förskolan tas upp i flera motioner. Kristdemokraterna anser i motion 2003/04:Sf404 yrkande 23 att kommunerna bör åläggas att utforma och införa deltidstaxa i minst tre nivåer under taket för barnomsorgsavgifterna (maxtaxan). Den som nyttjar den offentligt finansierade barnomsorgen mindre skall inte betala lika mycket som den som nyttjar den i större utsträckning, menar Kristdemokraterna. I motion 2003/04:Ub506 (s) förespråkas att hela förskolan skall vara avgiftsfri. Barnomsorgen måste få kosta samt vara tillgänglig för alla, skriver man. Folkpartiet anför i motion 2003/04:Ub416 yrkande 8 att en reform på sikt bör göras med innebörden att även treåringar kostnadsfritt får gå i allmän förskola tre timmar om dagen. I samma motion yrkande 9 framförs att föräldrar som anlitar heldagsomsorg för sina barn inte skall få sänkta avgifter under de tre timmar som den allmänna

förskolan varar. För att bekosta kvalitetsökningar i förskolan bör de barn för vilka den allmänna förskolan bara utgör en del av tiden i förskolan inte få sänkta avgifter under de tre timmar som den allmänna förskolan varar. Med de låga avgifter som nu införts i barnomsorgen är detta inte nödvändigt, skriver Folkpartiet. I motion 2004/05:Ub402 (s) påminns om alla barns rätt till barnomsorg.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Utskottet har tidigare (bl.a. 2001/02:UbU1 s. 43) uttalat sig angående differentierade avgifter inom barnomsorgen. Utskottet menade bl.a. att maxtaxa med låga och enhetliga avgifter skulle komma att medföra att barnens närvarotider blir mindre splittrade och att verksamheten i förskolan och fritidshemmet lättare kan läggas upp utifrån pedagogiska överväganden. En låg avgift kommer också att innebära en avsevärd standardhöjning för merparten av alla barnfamiljer. Utskottet uttalade också att i och med reformen närmar sig förskolan den princip som knappast någon ifrågasatt för skolan – att verksamheten skall vara avgiftsfri samt tillgänglig och likvärdig för alla. Utskottet har ingen annan uppfattning nu.

Om kommunernas skyldighet att erbjuda allmän förskola utvidgas till att även omfatta treåringar medför detta enligt finansieringsprincipen att staten måste tillskjuta ytterligare medel.

I motion 2003/04:Ub421 (s) påpekas behovet av att göra **barnomsorgen tillgänglig för dem som arbetar under kvällar och helger** för att skapa ett reellt inflytande för arbetstagarna över arbetstidens förläggning. Småbarnsföräldrar med obehärliga arbetstider diskrimineras härvidlag, enligt motionärerna. Även motion 2004/05:Ub367 (s) förespråkar åtgärder för att se till att även föräldrar med obehärlig arbetstid skall få tillgång till god kvalitativ kommunal barnomsorg. I motion 2004/05:Ub277 (s) begärs att samtal bör initieras med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet om förutsättningarna för att kunna erbjuda **barnomsorg också för sjuka barn**.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet.

Rätt till förskoleverksamhet för arbetslösa barn infördes den 1 juli 2001 och för föräldralediga barn den 1 januari 2002. Den 1 januari 2003 infördes allmän avgiftsfri förskola för alla barn fr.o.m. höstterminen det år barnet fyller fyra år med 525 timmar om året. Förskolan har därmed närmat sig den princip som gäller i skolan, dvs. att verksamheten skall vara avgiftsfri, tillgänglig och likvärdig för alla.

I regleringsbrevet för år 2003 fick Skolverket i uppdrag att genomföra en studie på nationell nivå av barnomsorg på s.k. obehärlig arbetstid. Uppdraget redovisades i mars 2003. I studien konstateras att drygt varannan kommun, ca 150 kommuner, ordnar omsorg till barn som har föräldrar som arbetar på kvällar, nätter eller helger. Den vanligaste formen är nattöppna förskolor, men även familjedaghem och omsorg i hemmet förekommer. I ett sextiotal av alla kommuner finns ett större behov av barnomsorg på dessa tider än vad som kan tillgodoses.

Val mellan olika former av barnomsorg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande val mellan olika former av barnomsorg, skyldighet för kommuner att erbjuda familjedaghem, etableringsfrihet för förskolor m.m.

Jämför *reservationerna* 33 (m, kd), 34 (kd), 35 (m, fp, kd, c, mp), 36 (m,c), 37 (m, fp, kd, c), 38 (kd), 39 (m), 40 (kd), 41 (m, fp, kd, c) samt 42 (m, fp, kd, c).

Valfrihet inom barnomsorgen

Propositionen

Regeringen skriver i propositionen att kommunen bör sträva efter att tillgodose vårdnadshavarnas önskemål om dessa önskar familjedaghem i stället för förskola. Föräldrarnas möjligheter att välja familjedaghem som omsorgsform för sina barn bör, enligt regeringens bedömning, stärkas. Kommunen bör sträva efter att tillgodose föräldrarnas önskemål. Detta bör komma till uttryck i skollagen. Någon ovillkorlig skyldighet att erbjuda familjedaghem bör dock, enligt regeringens uppfattning, ej åläggas kommunerna. Omsorgsformen bygger bl.a. på att det finns dagbarnvårdare att tillgå i kommunen. Så länge det finns en efterfrågan på dagbarnvårdare bör dock kommunerna sträva efter att hålla en beredskap av familjedaghem tillgängliga som motsvarar behovet.

Motionerna och utskottets ställningstagande

I motion 2004/05:Sf363 yrkandena 25, 28 och 29 anför Kristdemokraterna att ***dagens stöd till barnfamiljerna*** strider mot principer som rättvisa, valmöjligheter, flexibilitet och god fördelningspolitik (yrkande 25). Subsidiaritetsprincipen bör vara utgångspunkt för familjepolitiken, dvs. beslut som rör familjen, såsom t.ex. barnomsorg, skall fattas av familjen själv. Staten och kommunen skall underlätta familjens val, men inte styra det (yrkande 28). Staten bör skapa ekonomiska och praktiska förutsättningar för val mellan olika och flexibla barnomsorgsformer. Maxtaxan förstärker ekonomin för dem som väljer offentligt finansierad barnomsorg. Maxtaxan bör, enligt Kristdemokraterna, kompletteras med barndagar och kommunalt vårdnadsbidrag som ökar föräldrarnas handlingsfrihet (yrkande 29). Även motion 2004/05:Ub435 (kd) yrkande 1 förespråkar att ***föräldrarna*** skall ges större möjlighet att ***själva ta hand om sina barn***.

I ett flertal motioner, nämligen 2004/05:Ub1 yrkande 12, 2004/05:Ub2 yrkande 1, 2004/05:Ub3 yrkande 13, 2004/05:Ub4 yrkande 5 samt 2004/05:Sf363 yrkande 27, begär Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet att ***regeringen verkställer riksdagens tillkännagivande angående mångfald inom barnomsorgen*** enligt riksdagsprotokoll 2002/03:98.

Ytterligare ett flertal motionsyrkanden gäller möjlighet till **valfrihet i barnomsorgen**. I motion 2003/04:Ub444 (s) yrkande 2 skriver motionärerna att det är viktigt att värna om föräldrars val mellan familjedaghem och förskola. Motionärerna pekar på att det i en del kommuner inte finns någon utvecklad valmöjlighet om man vill ha förskola eller familjedaghem för sitt barn. Det är viktigt att tillgodose föräldrarnas önskemål om vilken form av verksamhet de vill ha för sitt barn, skriver motionärerna. Föräldrars val mellan olika förskolor behandlas i motionerna 2004/05:Ub430 (s) och 2004/05:K459 (mp) yrkande 11. I det sistnämnda yrkandet anförs att **ökad mångfald** innebär att fler familjer hittar en barnomsorg som de tror på och som fungerar för dem. Alla kommuner måste bli skyldiga att lämna bidrag till enskild förskoleverksamhet, om verksamheten uppfyller de krav som ställs.

I motion 2004/05:Ub2 yrkande 10 förespråkar Kristdemokraterna en **skyldighet för kommuner att erbjuda familjedaghem**. Moderaterna anför i motion 2004/05:Ub1 yrkande 6 att det inom barnomsorgen måste finnas valfrihet samt **kombinationsmöjligheter av barnomsorg**. I motionen understryks att barnomsorg är på familjens villkor. Ersättningssystemet bör förändras så att det skapas möjligheter att pussla ihop den omsorg och pedagogiska verksamhet som passar det egna barnet bäst, skriver motionärerna. I motion 2004/05:Sf363 yrkande 26 skriver Kristdemokraterna att **kommunala folkomröstningar** angående barnomsorgsform måste tillmätas stor betydelse.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet hänvisar till propositionen.

Under riksmötet 2002/03 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om mångfald inom barnomsorgen (bet. 2002/03:UbU19, rskr. 160). Riksdagen ställde sig bakom följande formulering i en reservation:

Vi anser att det är viktigt med mångfald och valfrihet inom barnomsorgen. Det som passar den ena familjen passar inte den andra. Därför skall föräldrar ha rätt att fritt välja barnomsorg. Barnomsorgen måste vara väl utbyggd, med olika alternativ. Vi är positiva till olika sorters barnomsorg med olika inriktning, i såväl kommunal som privat eller kooperativ regi. Valfrihet innebär också en möjlighet för dem som vill att i större utsträckning vara hemma med sina barn. Kommunerna måste kunna erbjuda likvärdiga villkor för alla godkända barnomsorgs- och förskoleverksamheter. Med en mångfald av barnomsorgsformer kan olika verksamheter stimulera varandra och bidra till en utveckling av hela barnomsorgen.

Regeringen angav i skrivelse 2003/04:75 att den avsåg att återkomma till riksdagen med en proposition om förskolan under 2004. Det är den propositionen som nu är under behandling. Som utskottet redovisat ovan tar propositionen bl.a. upp valfriheten inom barnomsorgen.

Enskild förskoleverksamhet

Motionerna och utskottets ställningstagande

Flera motioner behandlar frågorna om etableringsfrihet för samt bidrag till enskild förskoleverksamhet.

Centerpartiet anför i motion 2004/05:Ub4 yrkande 6 att **etableringsfrihet** bör gälla för förskolan. De förskolor som uppfyller de krav som finns enligt lag bör ges tillstånd att driva förskoleverksamhet. Också Kristdemokraterna anför i motion 2004/05:Sf363 yrkande 33 att fri etableringsrätt bör återinföras.

I motion 2004/05:Ub3 yrkande 3 skriver Folkpartiet att alla **kommuner bör bli skyldiga att lämna bidrag till enskild förskoleverksamhet** och enskild skolbarnsomsorg om verksamheterna uppfyller de kvalitetskrav som ställs. Detta krav framställs även i motionerna 2004/05:Ub257 (fp), 2004/05:Sf363 (kd) yrkande 31, 2004/05:So395 (c) yrkande 7 samt 2004/05:Ub230 (mp) yrkande 6.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Familjedaghem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande familjedaghemmen. Utskottet hänvisar till gällande ansvarsfördelning mellan stat och kommun, tidigare uttalande samt pågående och kommande utrednings- och beredningsuppdrag.

Jämför reservationerna 43 (m, fp, kd, c), 44 (fp) och 45 (kd) .

Propositionen

Familjedaghem bör, enligt regeringens bedömning, regleras som pedagogisk verksamhet, men inte utgöra en skolform. Regeringen skriver i propositionen att kommunen bör sträva efter att tillgodose vårdnadshavarnas önskemål om dessa önskar familjedaghem i stället för förskola. Föräldrarnas möjligheter att välja familjedaghem som omsorgsform för sina barn bör, enligt regeringens bedömning, stärkas.

Motionerna och utskottets ställningstagande

Folkpartiet skriver i motion 2003/04:Ub416 yrkande 12 att **familjedaghemmens överlevnad måste säkras**. Det är viktigt att den allmänna förskolan inte slår ut familjedaghemmen, som kan vara en mycket bra lösning för barn som trivs bäst i hemmiljöer och mindre grupper. Varje kommun skall vara skyldig att erbjuda familjedaghem om det är praktiskt möjligt, skriver motionärerna vidare. Moderaterna framhåller vikten av familjedaghem i motion 2004/05:Ub1 yrkande 13. Moderaterna framhåller att det skall vara möjligt att

kombinera pedagogisk förskola på deltid med t.ex. familjedaghemsvistelse. Kristdemokraterna framhåller familjedaghemmens betydelse i motion 2004/05:Ub2 yrkande 9. Även Centerpartiet anför i sin motion 2004/05:Ub4 yrkande 7 vikten av familjedaghem.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Familjedaghem är ett alternativ till förskola och fritidshem för t.ex. barn som har behov av att vara i en mindre grupp eller då det är långt till närmaste förskola. År 2003 hade 8 % av alla barn i åldern ett–fem år plats i familjedaghem (prop. 2003/04:1 utg.omr. 16 s. 69).

Statens skolverk har på regeringens uppdrag utfärdat allmänna råd för familjedaghemmen (Skolverket 1999). Råden bygger på formuleringarna i skollagen om förskoleverksamhetens och familjedaghemmens uppgift och knyter också an till Lpfö 98 och Lpo 94.

Regeringen uppdrog i april 2003 till Skolverket att följa upp och redovisa utvecklingen av familjedaghemmen. Uppdraget har redovisats den 1 april 2004 i rapporten *Uppföljning av reformen maxtaxa, allmän förskola m.m.*

Familjedaghemmen som förskoleform

Motionerna och utskottets ställningstagande

I motion 2003/04:Ub416 yrkande 11 förespråkar Folkpartiet ambulerande förskollärare som skall kunna erbjuda pedagogisk handledning till familjedaghemmen så att deras barn kan ingå i den allmänna förskolan. I motion 2004/05:Ub3 yrkande 7 skriver Folkpartiet att familjedaghemmen skall ges möjlighet till pedagogiskt utbyte med förskolorna. Även Kristdemokraterna anser att familjedaghemmen skall ingå i den allmänna förskolan. I motion 2003/04:Ub438 yrkande 10 framhåller Kristdemokraterna familjedaghemmen som ett alternativ till förskolan. Det är självklart att också familjedaghemmen skall vara avgiftsfria under de år och det antal timmar som förskolan är avgiftsfri, skriver motionärerna. I motion 2003/04:Ub444 (s) yrkande 1 framförs att också familjedaghemmen bör omfattas av läroplanen för förskolan. Motionärerna skriver att många barn rekommenderas att välja familjedaghem som omsorgsform, ibland på grund av platsbrist inom förskoleverksamheten, ibland på grund av geografiska avstånd och ibland på grund av särskilda hänsyn till barnets behov. Dessa barn vill naturligtvis också känna att de har börjat sitt livslånga lärande i och med att de blivit inskrivna i förskoleverksamheten, och deras föräldrar är mycket måna om att barnen skall få den bästa starten i livet till utveckling av just sina färdigheter. För barnens skull borde även familjedaghemmen omfattas av läroplanen för förskolan, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

I förarbetena till Lpfö står det att familjedaghemmen är ett viktigt komplement till förskolan. Regeringen har i propositionen vid införandet av läroplanen för förskolan uttalat att denna skall vara vägledande men inte bindande för familjedaghemmen (prop. 1997/98:93 s. 16).

Familjedaghemmen är inte tillgängliga för samma reglering, kontroll och utvärdering som förskolan och därför kan inte läroplanen gälla på samma sätt som för förskolan. Däremot skall förskolans läroplan vara vägledande för familjedaghemmen. Det innebär att familjedaghemmen kan tillämpa delar av läroplanen, utifrån de förutsättningar som denna verksamhet ger. De avsnitt i läroplanen som behandlar normer och värden är lika relevanta för familjedaghemmen som för förskolan. Läroplanen skall också i övrigt fungera vägledande.

Som tidigare nämnts har Statens skolverk på regeringens uppdrag utfärdat allmänna råd för familjedaghemmen (Skolverket 1999). Dessa bygger på formuleringarna i skollagen om förskoleverksamhetens och familjedaghemmens uppgift och knyter också an till Lpfö 98 och Lpo 94.

Öppen förskola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande öppen förskola. Utskottet hänvisar till gällande ansvarsfördelning mellan stat och kommun, tidigare uttalande samt pågående och kommande utrednings- och beredningsuppdrag.

Jämför reservationerna 46 (m, fp, kd, c), 47 (m, fp, kd, c) och 48 (m, fp, kd, c).

Propositionen

Regeringen skriver i sin bedömning att en kommun även bör kunna anordna pedagogisk verksamhet i form av öppen förskola. Regeringen skriver i propositionen att den öppna förskolan är en viktig del av förskoleverksamheten och ett viktigt komplement till förskola och familjedaghem. Det är, enligt regeringens mening, angeläget att kommunerna satsar även på denna verksamhet. Regeringen kommer, genom en ändring i förordningen (2001:161) om statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg till kommuner som tillämpar maxtaxa, att utvidga ändamålet för detta statsbidrag till att även omfatta anställning och kompetensutveckling av personal i den öppna förskolan. Denna ändring avses kunna gälla från januari 2005.

Regeringen anser vidare att den öppna förskolan bör synliggöras som en egen pedagogisk verksamhet genom en reglering i skollagen.

Motioner och utskottets ställningstagande

Folkpartiet pekar i motion 2004/05:Ub3 yrkande 12 på den **betydelse de öppna förskolorna har för föräldrar, barn och familjedaghem**. Kristdemokraterna anför i motion 2003/04:Ub438 yrkande 11 att situationen för de öppna förskolorna bör bevakas med anledning av den allmänna förskolans införande. De öppna förskolorna spelar en stor roll för föräldralediga och

dagbarnvårdare som genom den öppna förskolans verksamhet får möta andra vuxna och barn, skriver motionärerna. Centerpartiet anför behovet av att utveckla den öppna förskolan och den betydelse den har för barn, föräldrar och familjedaghem i motion 2004/05:Ub4 yrkande 8.

I både motion 2004/05:Sf354 yrkande 3 och motion 2003/04:Sf400 yrkande 3 framhåller Kristdemokraterna **vikten av den öppna förskolan för ensamstående föräldrar**.

I motionerna 2003/04:Ub438 yrkande 12 samt 2004/05:Ub2 yrkande 11 understryks vikten av att bevara och utveckla fler öppna förskolor med pedagogiskt utbildad personal. Kristdemokraterna menar att dessa utgör en **viktig del i en flexibel barnomsorg**, och kommunerna måste se till att det finns utbildade förskollärare som ansvarar för den öppna förskolans verksamhet.

Kristdemokraterna understryker i motion 2003/04:Sf404 yrkande 27 vikten av att **arbetet inom den öppna förskolan tillvaratas och utvecklas**. Den öppna förskolan bärs av en idé som innebär att förskollärare, föräldrar, dagbarnvårdare och andra vuxna skall vara med och utforma verksamhet och innehåll. Detta leder till ansvar, trivsel och ökad delaktighet samt engagemang. Den öppna förskolan utgör en stor tillgång för ensamstående föräldrar och ger dessa ett socialt nätverk.

I motion 2003/04:Ub330 (s) framhåller motionären att frågan om en **reglering av öppna förskolor i lagstiftningen** bör uppmärksammas när den nya skollagen skall skrivas. Det är viktigt att rätten till öppen förskola för alla garanteras, anser motionären.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Öppna förskolan beskrivs i skollagen som en kompletterande förskoleverksamhet. Skolverket har på regeringens uppdrag utfärdat allmänna råd för den öppna förskolan. Öppna förskolan riktar sig till barn som inte är inskrivna i förskola samt förälder, dagbarnvårdare eller annan vuxen som har ansvar för barnet. Den öppna förskolan tillhandahåller en pedagogisk gruppverksamhet samtidigt som den kan ge föräldrar stöd i föräldrarollen. Den öppna förskolan samarbetar ofta med barn- och mödrahälsovården samt med socialtjänsten i s.k. familjecentraler. Den är också en resurs för familjedaghemmen. Verksamheten är i allmänhet avgiftsfri.

Behovet av öppna förskolor tycks ha minskat. En förklaring kan vara att den vanliga förskolan når fler som tidigare utgjorde öppna förskolans målgrupp, t.ex. arbetslösa föräldrar och deras barn.

Enligt Skolverkets statistik lades mer än var femte öppen förskola ned under året 2002/03. Hösten 2003 fanns 550 öppna förskolor kvar, jämfört med drygt 700 året innan. I slutet av 1990-talet fanns det närmare 1 000 öppna förskolor runt om i landet. I dag har 138 kommuner ingen öppen förskola alls. Vissa kommuner bryter dock mönstret. I Stockholm och Malmö har antalet öppna förskolor ökat under året.

Övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande rörande villkoren för barnomsorg vid visstidsanställning och säsongarbete.

Motionen och utskottets ställningstagande

I motion 2003/04:Ub425 (s) begär motionärerna en översyn av lagstiftningen för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen vad gäller rätt till barnomsorg vid visstidsanställning och säsongarbeten. Växande turistnäring har medfört att det i vissa kommuner såsom t.ex. Malungs kommun erbjuds visstidsanställning och säsongarbeten. Det sker en tillfällig inflyttning till kommunerna, vilket genererar problem inom barnomsorgen. Inflyttningskommunernas kostnad för barnomsorg ökar och dessa behöver därför kompenseras, hävdar motionärerna och pekar på systemet med interkommunal ersättning, som tillämpas för gymnasieskolan. En översyn av lagstiftningen bör därför göras.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet.

Enligt gällande bestämmelser är det barnets vistelsekommun som skall erbjuda förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg (2 a kap. 1 § skollagen). Detta gäller även för barn i förskoleklassen. För övriga verksamheter med kommunal huvudman i skollagen vilar i stället ansvaret på barnets hemkommun. Med hemkommun avses enligt 1 kap. 15 § första stycket skollagen i första hand den kommun där barnet är folkbokfört.

Skollagskommittén föreslår i sitt betänkande *Skollag för kvalitet och likvärdighet*, SOU 2002:121, att bestämmelserna avseende förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg ändras så att det i stället blir hemkommunen som blir ansvarig för att erbjuda plats i förskola till alla barn som har rätt till sådan. Skollagskommitténs förslag är för närvarande under beredning.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen (punkt 1) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub1 yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringens proposition syftar till målstyrning men bidrar i stället till ökad detaljstyrning och likriktning.

2. Pedagogisk utveckling genom lek (punkt 2, motiveringen) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Ställningstagande

Var och en som träffat mer än en femåring vet att ingen är den andre helt lik. Barn har olika behov och olika förutsättningar, precis som vuxna. Barn som är ett år gamla behöver omsorg och omvårdnad. Lite äldre barn behöver ofta, men inte alltid, mer pedagogisk stimulans. Föräldrar måste få bestämma hur avvägningen mellan omsorg och pedagogisk verksamhet skall se ut för deras barn.

Självklart bör respektive verksamhet ha benämningar som är relevanta utifrån vad det de facto är fråga om. Barnomsorg kallas omvårdnad för små barn. Barnskola kallas verksamhet som består av undervisning för unga elever. Fritidsverksamhet benämns omsorg på tid före eller efter barnskolans timmar. Dessa verksamheter måste kunna kombineras efter barns behov och föräldrars önskemål.

Alla föräldrar som så önskar skall kunna få tillgång till en pedagogisk barnskola för sina barn där de får lära sig grunderna i att läsa, räkna och skriva. En allmän icke-obligatorisk barnskola med pedagogiskt innehåll är förenlig med andra barnomsorgslösningar. I vårt förslag är det fullt möjligt att kombinera pedagogisk barnskola på deltid med till exempel familjedaghemsvistelse eller vårdnadsbidrag. Starten på denna nya frivilliga skolform är helt flexibel och kan ske från det år barnet fyller tre. Alla barn mellan tre och sex

år skall omfattas av rätten till kostnadsfri barnskola för att få lära sig grunderna till att läsa, räkna och skriva.

Lusten att lära och utvecklas kan stimuleras tidigare än i skolan. Medicinsk vetenskap visar att det är lättast att tillägna sig kunskap i de tidigaste åren, och att den kunskapen sitter bättre än senare inhämtad. Detta gäller inte minst för stimulans av fallenhet inom sång och musik.

Det finns ingen anledning att kräva att all barnomsorg skall övergå till att följa pedagogiska planer eller att dessa behöver se likartade ut. Men alla föräldrar som vill att deras barn skall få tillgång till vetenskapligt förankrad, pedagogisk och stimulerande verksamhet redan från tre års ålder skall ha rätt till undervisning tre timmar per dag eller 15 timmar per vecka.

3. Pedagogisk utveckling genom lek (punkt 2) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub438 yrkandena 1 och 2 samt

2004/05:Ub2 yrkandena 2–4

och avslår motion

2004/05:Ub4 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Barnomsorg är en omsorgsfråga och inte en utbildningsfråga. Regeringens förslag om förskolan som egen skolform, liksom begrepp som undervisning och rektor riskerar att ytterligare förstärka skolifieringen av förskolans verksamhet vilket får negativa konsekvenser för barnen. Det är viktigt att hävda barnens rätt att få vara barn och deras rättighet att få utrymme för lek och omsorg. Kristdemokraterna avvisar regeringens försök att förvandla barnomsorg till en utbildningsinstans för barn från ett års ålder. Barnomsorgen får inte bli en skola för de minsta utan skall i första hand erbjuda trygghet, närhet och värme för de minsta barnen. Barn är barn och måste också behandlas därefter. Det finns ingen anledning att stressa barnen i syfte att göra dem redo för grundskolan.

4. Pedagogisk utveckling genom lek (punkt 2) – c

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub4 yrkandena 1 och 2
och avslår motionerna
2003/04:Ub438 yrkandena 1 och 2 samt
2004/05:Ub2 yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Förskolan bör vara valfri, av hög kvalitet och till för alla, där barnen får pedagogisk utveckling genom leken. Barnomsorgen utanför hemmet skall innebära såväl fri lek och omsorg som pedagogisk utveckling. Den fria leken är av stor betydelse för ett barns utveckling.

5. Värdegrunden i förskolans läroplan (punkt 3) – kd av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2003/04:Ub438 yrkande 8.

Ställningstagande

Värdegrundsarbetet i förskolorna bör utvecklas genom att basen för värdegrunden skrivs in i värdegrunden i förskolans läroplan. I läroplanen för grundskolan fastslås basen för vårt samhälles värdegrund, det bör även göras i läroplanen för förskolan.

6. Mål i förskolan (punkt 4) – fp av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2003/04:Ub416 yrkande 5 och
2004/05:Ub3 yrkande 9.

Ställningstagande

Mål att uppnå i förskolan och tydliga mål för den allmänna förskolan bör införas. Det är viktigt för både barn och föräldrar att det finns klara mål med verksamheten. Individuella mål skall sättas upp för varje barn i förskolan. Det bör finnas två typer av mål. Den ena uppsättningen mål skall ange inriktningen på förskolans pedagogiska verksamhet och uttrycka en önskad kvalitetsutveckling, dvs. mål att sträva mot. Den andra uppsättningen mål skall uttrycka vad varje barn skall ha uppnått när det lämnar förskolan. Målen skall vara

anpassade efter varje barn och sättas upp av föräldrar och förskollärare i barnets individuella utvecklingsplan.

7. Pedagogisk barnskola (punkt 5) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub276 yrkande 23 samt

2004/05:Ub1 yrkandena 4, 5 och 7–11.

Ställningstagande

Alla föräldrar som så önskar skall kunna få tillgång till en pedagogisk, frivillig och kostnadsfri barnskola för sina barn där de får lära sig grunderna i att läsa, räkna och skriva. En allmän icke-obligatorisk barnskola med pedagogiskt innehåll är förenlig med andra barnomsorgslösningar. Starten på den nya skolformen skall vara helt flexibel och kan ske från det barnet fyller tre år.

Barn har olika behov och olika förutsättningar. Barn som är ett år gamla behöver omsorg och omvårdnad. Lite äldre barn behöver ofta, men inte alltid, mer pedagogisk stimulans. Föräldrarna måste bestämma hur avvägningen mellan omsorg och pedagogisk verksamhet skall se ut för deras barn.

Barnskolan och nuvarande förskoleklassen borde vara en självklar väg till en flexibel, elevanpassad skolstart.

Det behövs ett fristående nationellt kvalitetsinstitut för att komplettera den uppföljning och utvärdering som måste bedrivas vid varje barnskola och av berörda huvudmän och även i någon mån av Skolverket. För barnskolan liksom för andra utbildningsformer skall etableringsfrihet råda. Möjlighet måste finnas för fristående enheter att bedriva barnskola.

8. Jämställdhet i förskolan (punkt 6, motiveringen) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Ställningstagande

Det är viktigt att personal som arbetar med barn och elever har kunskap om hur människors könsroller och sexuella identitet utvecklas. För att detta ska vara möjligt måste personalen få den utbildning och underbyggnad som behövs.

9. Jämställdhet i förskolan (punkt 6) – c

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub4 yrkande 9

samt avslår motionerna

2004/05:Ub328,

2004/05:Ub406 yrkande 1 och

2004/05:A321 yrkande 10.

Ställningstagande

Centerpartiet vill framhålla vikten av en jämställd förskola. Jämställdhet måste växa fram inom verksamheten. Arbetet måste börja i tidig ålder.

10. Språkförskolor (punkt 7) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub416 yrkande 14 och

2004/05:Ub3 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi förespråkar att särskilda språkförskolor startas för barn med utländsk bakgrund. Språkförskolorna skall utgöra en del av den allmänna förskolan och därmed vara avgiftsfria. Dessa särskilda språkförskolor för barn med andra modersmål än svenska behövs. I språkförskolorna skall man arbeta medvetet med svenska språket på olika sätt – t.ex. genom sånger, rim och ramsor. Språkförskolorna skall utgöra en del av den allmänna förskolan och därmed vara avgiftsfri.

11. Modersmålsundervisning (punkt 8, motiveringen) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Ställningstagande

Många undersökningar bekräftar att det är språket som är nyckel till integrationen i Sverige. Inte minst LO:s rapport om elever som avbryter sina gymna-

siestudier i förtid visar att elever med minst en förälder från ett annat land är överrepresenterade i gruppen. Trots det saknas insatser i förskolan. Problemen skjuts på framtiden och tar senare stora resurser i anspråk på grundskolan. Naturligtvis bör stödundervisning sättas in så tidigt som möjligt. I barnskolan är barnen som mest receptiva.

12. Modersmålsundervisning (punkt 8) – c

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub4 yrkande 10 samt

2004/05:Sf360 yrkande 10.

Ställningstagande

Modersmålsundervisningen bör påbörjas i förskolan. Språkinläringen har stor betydelse för barnens inläring och identitetsutveckling. Det är viktigt att det sker en utvärdering av barnens språkliga förmåga både i modersmålet och i svenska inför övergången till förskoleklass. Flerspråkighet är en ovärderlig resurs.

13. Samverkan mellan förskola och föräldrar (punkt 9, motiveringen) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Ställningstagande

Personalens relation till föräldrarna är av stor vikt för en framgångsrik verksamhet oavsett om det gäller omsorg eller utbildning. Därför är det angeläget att utbildning, undervisning och praktik för de blivande barnskötarna och förskollärarna innebär kontakt med frågor rörande föräldrar av olika erfarenhet och bakgrund. Personalens bemötande av föräldrar skall alltid vara professionellt och grundas på kunskap och respekt.

14. Samverkan mellan förskola och föräldrar (punkt 9) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:Ub416 yrkande 15.

Ställningstagande

Samverkan mellan förskola och föräldrar behöver stärkas. Det skall finnas tid för utvecklingssamtal där föräldrar och personal diskuterar barnets utveckling och hur den bäst kan främjas. Det är viktigt att samarbetet mellan föräldrar och personal ständigt utvärderas.

15. Barngruppers storlek i förskolan (punkt 11, motiveringen)

– m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Ställningstagande

Det bör vara ledningen för förskolan eller familjedaghemmen som avgör hur stora grupperna skall vara och hur verksamheten skall utformas.

Alla som varit på en förskola vet att det är en enorm skillnad på olika grupper. Syskongrupper, småbarnsgrupper, grupper för äldre barn eller grupper med barn med särskilda behov är olika. Det går inte att centralt diktera att ett visst antal barn är lämpligt per grupp. Det beror på vilka barnen är, vilken personal som arbetar med barnen och vilken pedagogik som används. Det är frågor de professionella som arbetar med barngrupperna kan långt bättre än politiker.

16. Barngruppers storlek i förskolan (punkt 11) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub3 yrkande 1

och avslår motionerna

2003/04:Ub379 yrkandena 1 och 2,

2003/04:Ub392 yrkande 1,

2003/04:Ub416 yrkande 6,

2003/04:Ub438 yrkandena 5 och 6,

2003/04:Sf404 yrkande 26

2004/05:Ub2 yrkande 5 samt

2004/05:Ub4 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det skall finnas styrande riktlinjer för barngruppers storlek i förskolan. Innebörden av dessa skall vara att inga barngrupper med 0–3-åringar bör vara större än maximalt 15 barn. För de större barnen bör grupperna inte vara större än 20 barn. De större barngrupperna är förskolans största kvalitetsproblem.

17. Barngruppers storlek i förskolan (punkt 11) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub379 yrkandena 1 och 2,

2003/04:Ub438 yrkandena 5 och 6,

2003/04:Sf404 yrkande 26 samt

2004/05:Ub2 yrkande 5

och avslår motionerna

2003/04:Ub392 yrkande 1,

2003/04:Ub416 yrkande 6,

2004/05:Ub3 yrkande 1 och

2004/05:Ub4 yrkande 3.

Ställningstagande

Ett tak för barngruppernas storlek bör läggas fast. Barngruppernas storlek har på många håll för länge sedan passerat gränsen för vad som är acceptabelt. Varje kommun bör därför åläggas att lägga fast ett tak för hur stora barngrupperna får vara för olika åldersgrupper. Skolverket skall ange riktlinjer för detta. Kristdemokraterna anser att det bör vara högst 15 barn i åldersgruppen 3–5 år och högst 12 barn i småbarnsgrupperna. Kommunerna bör åläggas att i samråd med personal och föräldrar, och utifrån de föreslagna allmänna råden från Skolverket, lägga fast en maxgräns för barngruppernas storlek i den egna kommunen. Varje kommun bör efter sina förutsättningar få forma sin verksamhet.

18. Barngruppers storlek i förskolan (punkt 11) – c

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub392 yrkande 1 och

2004/05:Ub4 yrkande 3

och avslår motionerna

2003/04:Ub379 yrkandena 1 och 2,

2003/04:Ub416 yrkande 6,

2003/04:Ub438 yrkandena 5 och 6,

2003/04:Sf404 yrkande 26,

2004/05:Ub2 yrkande 5 och

2004/05:Ub3 yrkande 1.

Ställningstagande

Barngruppernas storlek bör utgå från barnens och personalens perspektiv. Riksdagen bör inte tala om hur stora barngrupperna skall vara. Förskolans verksamhet kvalitetssäkras genom att dimensionera barngrupperna i förskolan utifrån både barnens och personalens perspektiv. Barngrupperna får inte vara större än att varje enskilt barn känner trygghet och får en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

19. Personaltäthet i förskolan (punkt 12) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub3 yrkande 3

och avslår motion

2003/04:Ub416 yrkande 13.

Ställningstagande

Personaltätheten bör öka till i genomsnitt en personal på fem barn. Det är angeläget att personaltätheten inte heller i enskilda grupper väsentligen understiger denna nivå.

20. Personalens kompetens (punkt 13) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub1 yrkandena 2 och 3

och avslår motionerna

2003/04:Ub416 yrkande 1,

2003/04:So205 yrkande 3,

2004/05:Ub2 yrkandena 7 och 8,

2004/05:Ub3 yrkandena 2, 4, 5 och 11 samt

2004/05:Ub4 yrkande 4.

Ställningstagande

En längre akademisk utbildning gör förskolläraryrket mindre attraktivt än tidigare i förhållande till mer värlönlade lärartjänster. Barnskötares insatser behövs i förskolan och är värdefulla.

21. Personalens kompetens (punkt 13) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub416 yrkande 1 och

2004/05:Ub3 yrkandena 2, 4, 5 och 11

och avslår motionerna

2003/04:So205 yrkande 3,

2004/05:Ub1 yrkandena 2 och 3,

2004/05:Ub2 yrkandena 7 och 8 och

2004/05:Ub4 yrkande 4.

Ställningstagande

Det är viktigt att endast utbildad personal anställs. Andelen pedagogiskt utbildad personal måste öka i förskolan. En särskild förskollärarytbildning måste införas. Det behövs en särskild förskollärlinje. Förskollärare är ett yrke med en egen identitet. En förskollärligitation bör därför införas. På så sätt görs tydligt att vem som helst inte kan göra en förskollärares jobb. Detta höjer yrkets status på sikt.

Målsättningen skall vara att två tredjedelar av dem som arbetar med barn på en förskola är utbildade förskollärare.

I takt med att förskolans verksamhet blivit alltmer pedagogiskt inriktad, är det viktigt att förskollärarnas roll stärks. Regeringen bör upprätta en tidsplan för hur detta mål skall kunna uppnås.

22. Personalens kompetens (punkt 13) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub2 yrkandena 7 och 8

samt avslår motionerna

2003/04:Ub416 yrkande 1,

2003/04:So205 yrkande 3,

2004/05:Ub1 yrkandena 2 och 3,

2004/05:Ub3 yrkandena 2, 4, 5 och 11 samt

2004/05:Ub4 yrkande 4.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att personalens kompetens är avgörande för kvaliteten i förskolan. I dag råder det brist på utbildad personal. Vi menar att såväl förskollärare som barnskötare behövs i förskolan. Varje personalkategori har en viktig uppgift och därför krävs en uppvärdering av barnskötarnas roll inom barnomsorgen.

23. Personalens kompetens (punkt 13) – c

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub4 yrkande 4

och avslår motionerna

2003/04:Ub416 yrkande 1,

2003/04:So205 yrkande 3,

2004/05:Ub1 yrkandena 2 och 3,

2004/05:Ub2 yrkandena 7 och 8 samt

2004/05:Ub3 yrkandena 2, 4, 5 och 11.

Ställningstagande

Det skall finnas utrymme för fortbildning, kompetensutveckling och vidareutbildning för förskolans personal.

24. Arbetsmiljölagen i förskolan (punkt 14) – kd, c

av Inger Davidson (kd) och Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub438 yrkande 13 och

2004/05:Ub4 yrkande 11.

Ställningstagande

Barnens arbetsmiljö måste tas på större allvar och därför anser vi att även förskolebarnen skall omfattas av arbetsmiljölagen. Dagens stora barngrupper leder till en ohälsosam miljö, bl.a. en orimligt hög ljudnivå. Detta måste åtgärdas.

25. Tillsynsansvar för de fristående förskolorna (punkt 16) – m, fp

av Ulf Nilsson (fp), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub3 yrkande 8

och avslår motionerna

2003/04:Ub438 yrkande 9 och

2004/05:Ub2 yrkande 12.

Ställningstagande

Kommunen skall inte vara den instans som är ansvarig för att utvärdera barnomsorg som drivs av andra huvudmän.

26. Tillsynsansvar för de fristående förskolorna (punkt 16) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub438 yrkande 9 och

2004/05:Ub2 yrkande 12 samt

avslår motion

2004/05:Ub3 yrkande 8.

Ställningstagande

Skolverket skall ha tillsynsansvar för de fristående förskolorna. Dels för att garantera likvärdighet oberoende av driftsform, dels för att det föreligger en konkurrenssituation mellan kommuner och fristående anordnare av förskoleverksamhet. Skolverket, inte kommunerna, skall ha tillsynsansvar för de fristående förskolorna.

27. Kvalitetsredovisningar (punkt 17, motiveringen) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Ställningstagande

Undervisningen måste utvärderas för att säkerställa att den håller hög och jämn kvalitet. Det behövs ett fristående nationellt kvalitetsinstitut för att komplettera den uppföljning och utvärdering som måste bedrivas vid varje barn- och förskola och av berörda huvudmän och även i någon mån av Skolverket.

Det är också nödvändigt att få till ett fungerande kontrollsystem för skolorna och deras huvudmän. I andra verksamheter uppmärksammas värdet av tidiga varningssystem och ständig kvalitetskontroll.

Kvalitetsinstitutet skall ges en självständig ställning och därmed svara för mer fristående kvalitetsuppföljning fritt från den politiska sfären. Varje barnskola skall granskas med jämna mellanrum vad gäller undervisningskvalitet och resultat. Återkommande granskning borde ske minst vart tredje år. Alla rapporter skall vara offentliga och det bör ligga i institutets ansvar att aktivt informera om analyser och slutsatser.

28. Kvalitetsredovisningar (punkt 17) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:Ub416 yrkande 7

samt avslår motionerna

2003/04:Ub438 yrkande 3,

2003/04:Sf404 yrkande 25 och

2004/05:Ub2 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att förskolor skall bli skyldiga att lämna in kvalitetsredovisningar till Skolverket. För att höja kvaliteten i förskolornas verksamhet bör det finnas krav på att förskolor, precis som skolor, skall lämna in kvalitetsredovisningar till Skolverket. Kommunen skall inte vara den instans som är ansvarig för att utvärdera barnomsorg som drivs av andra huvudmän.

29. Kvalitetsredovisningar (punkt 17) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub438 yrkande 3,

2003/04:Sf404 yrkande 25 och

2004/05:Ub2 yrkande 6

samt avslår motion

2003/04:Ub416 yrkande 7.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att barnomsorgen är i behov av mer resurser för att stärka kvaliteten i verksamheten. Kristdemokraterna anser också att Skolverket skall ha tillsynsansvar för de fristående förskolorna. Dels för att garantera likvärdighet oberoende av driftsform, dels för att det föreligger en konkurrenssituation mellan kommuner och fristående anordnare av förskoleverksamhet. Förskolor måste bli skyldiga att lämna in kvalitetsredovisningar till Skolverket. För att höja kvaliteten i förskolornas verksamhet bör det finnas krav på att förskolor, precis som skolor, skall lämna in kvalitetsredovisningar till Skolverket.

Ett tillägg bör också införas i Skolverkets kvalitetsbegrepp. Skolverket bör lägga till en punkt under kvalitetsbegreppet som tar upp hur barnen och föräldrarna upplever verksamhetens kvalitet. (Skolverkets arbetsmaterial för kvalitetsarbete i förskolan, BRUK).

Det är viktigt att förskoleverksamheten utvecklas så att en hög och jämn kvalitet kan säkerställas. Insikten om barns behov måste finnas och få styra både när det gäller planering av olika omsorgsformer, gruppstorlekar samt kontinuiteten i omsorgen. Såväl kommunala som privata barnomsorgsalternativ skall bedrivas med kvalitetskontroll.

30. Taxebestämmelser (punkt 20, motiveringen) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Ställningstagande

Vi förespråkar en allmän avgiftsfri frivillig barnskola för barn mellan 3 och 6 år.

31. Taxebestämmelser (punkt 20) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:Ub416 yrkandena 8 och 9

och avslår motionerna

2003/04:Ub506 och

2003/04:Sf404 yrkande 23.

Ställningstagande

Vi anser att en reform på sikt skall genomföras som innebär att även treåringar kostnadsfritt får gå i allmän förskola tre timmar om dagen. Att delta i en pedagogisk verksamhet redan från tidig ålder ger stora möjligheter till individuell utveckling. Eftersom förskolan är avgiftsfri för dem som enbart utnyttjar denna del kommer den att nå nya grupper av barn som annars inte utnyttjar barnomsorgen. Barn med särskilda behov av stöd får nu större möjligheter att uppmärksammas på ett tidigt stadium.

På sikt bör även treåringar kostnadsfritt få gå tre timmar om dagen i allmän förskola. För att bekosta kvalitetsökningar i förskolan bör de barn för vilka den allmänna förskolan bara utgör en del av tiden i förskolan inte få sänkta avgifter under de tre timmar som den allmänna förskolan varar. Med de låga avgifter som nu införts i barnomsorgen, är detta inte nödvändigt.

32. Taxebestämmelser (punkt 20) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:Sf404 yrkande 23

och avslår motionerna

2003/04:Ub416 yrkandena 8 och 9 och

2003/04:Ub506.

Ställningstagande

Deltidstaxor bör införas inom förskolan. Kommunerna bör åläggas att utforma och införa deltidstaxa i minst tre nivåer under taket för barnomsorgsavgifterna (maxtaxan). Den som nyttjar den offentligt finansierade barnom-

sorgen mindre skall inte betala lika mycket som den som nyttjar den i större utsträckning.

33. Stödet till barnfamiljerna (punkt 21) – m, kd

av Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Sf363 yrkandena 25, 28 och 29.

Ställningstagande

Vi anser att dagens stöd till barnfamiljerna strider mot principer som rättvisa, valmöjligheter, flexibilitet och god fördelningspolitik.

Den s.k. Lindbeckkommissionen (SOU 1993:16) anförde följande:

Framför allt kan inte dagens subventioner av barnomsorg utanför hemmet motiveras från fördelningssynpunkt. ... Från fördelningssynpunkt vore ett kontantstöd eller en servicecheck, lika för alla, mer motiverad. En annan möjlighet är skatteavdrag för barnomsorgskostnader.

Vi anser också att subsidiaritetsprincipen måste vara utgångspunkt för familjepolitiken. Politiken byggs underifrån. Så många beslut som möjligt som berör familjen, skall fattas av familjen själv. Ett sådant beslut är valet av barnomsorg. Staten och kommunerna skall underlätta familjens val, men inte styra det.

Familjepolitiken måste skapa ekonomiska och praktiska förutsättningar för val mellan olika och flexibla barnomsorgsformer. Maxtaxan förstärker ekonomin för dem som väljer dagens offentligt finansierade barnomsorg. Den är starkt styrande.

34. Föräldrars möjlighet att själva ta hand om sina barn (punkt 22) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub435 yrkande 1.

Ställningstagande

Den lilla gemenskap som familjen utgör har en oersättlig betydelse för barns uppväxt och utveckling. Enligt FN:s barnkonvention är familjen den grundläggande enheten i samhället och den naturliga miljön för barnens utveckling

och välfärd. Därför skall familjen enligt konventionen ges ”nödvändigt skydd och bistånd”. I Sverige är dock familjens betydelse ifrågasatt. Begreppet familj är nu till exempel borttaget ur svensk lagstiftning.

Kristdemokraterna anser att familjens betydelse måste uppvärderas genom att de föräldrar som vill ges större möjlighet att själva ta hand om sina barn. Kristdemokraterna anser att barnomsorg är allt från familjens omsorg i det egna hemmet till familjedaghem och förskolor. Socialdemokraterna driver en politik som ensidigt premierar förskolan som barnomsorgsform. Föräldrar som själva vill få möjlighet att vara hemma med sina barn under en längre tid än vad föräldraförsäkringen tillåter får inget stöd. Det är inte rimligt.

35. Begäran om att regeringen verkställer riksdagens tillkännagivande angående mångfald och valfrihet inom barnomsorgen (punkt 23) – m, fp, kd, c, mp

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m), Mikaela Valtersson (mp) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub1 yrkande 12,

2004/05:Ub2 yrkande 1,

2004/05:Ub3 yrkande 13,

2004/05:Ub4 yrkande 5 samt

2004/05:Sf363 yrkande 27.

Ställningstagande

Under riksmötet 2002/03 gjorde riksdagen följande tillkännagivande (rskr. 160 den 7 maj 2003, *Förskolan [förnyad behandling]*, bet. 2002/03:UbU19, reservation 2 under punkt 2 om mångfald och valfrihet inom barnomsorgen):

Vi anser att det är viktigt med mångfald och valfrihet inom barnomsorgen. Det som passar den ena familjen passar inte den andra. Därför skall föräldrar ha rätt att fritt välja barnomsorg. Barnomsorgen måste vara väl utbyggd, med olika alternativ. Vi är positiva till olika sorters barnomsorg med olika inriktning, i såväl kommunal som privat eller kooperativ regi. Valfrihet innebär också en möjlighet för dem som vill att i större utsträckning vara hemma med sina barn. Kommunerna måste kunna erbjuda likvärdiga villkor för alla godkända barnomsorgs- och förskoleverksamheter. Med en mångfald av barnomsorgsformer kan olika verksamheter stimulera varandra och bidra till en utveckling av hela barnomsorgen.

Regeringen bör verkställa riksdagens beslut om mångfald och valfrihet inom barnomsorgen.

36. Föräldrars val mellan familjedaghem och förskola (punkt 24)**– m, c**

av Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:Ub444 yrkande 2.

Ställningstagande

Föräldrars val mellan familjedaghem och förskola bör tillgodoses.

I dag har kommunerna skyldighet att antingen erbjuda förskola eller familjedaghem till de barn och familjer som efterfrågar det. I budgetpropositionen trycker regeringen på att familjedaghemmen kan vara ett viktigt alternativ för vissa barn och föräldrar. I en del kommuner finns ingen utvecklad valmöjlighet om man vill ha förskola eller familjedaghem. Det är viktigt att tillgodose föräldrarnas önskemål om vilken form av verksamhet de vill ha för sitt barn, nämligen förskola eller familjedaghem.

37. Föräldrars val mellan olika förskolor (punkt 25) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub430 och

2004/05:K459 yrkande 11.

Ställningstagande

Regeringen bör överväga åtgärder som innebär att rätten att välja förskola är något som alla familjer kan ta del av. Vi anser att valfrihet inom förskolan bör öka. Ökad mångfald innebär att fler familjer hittar en barnomsorg som de tror på och som fungerar just för dem. Alla kommuner måste bli skyldiga att lämna bidrag till enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnomsorg, om verksamheten uppfyller de kvalitetskrav som ställs.

38. Skyldighet för kommuner att erbjuda familjedaghem (punkt 26) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub2 yrkande 10.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att kommunen skall ha skyldighet att i enlighet med föräldrarnas önskemål erbjuda plats oavsett omsorgsform. Regeringens förslag innebär att kommunerna "är skyldiga" att ordna plats i förskolan men att de däremot enbart behöver "sträva efter" att erbjuda plats i familjedaghem. Ett sådant förslag kommer på sikt att innebära att familjedaghemmen slås ut. Vi anser att samma skyldighet för kommunen att tillgodose önskemål om plats måste gälla oavsett omsorgsform, alltså även önskemål om familjedaghemsp plats.

39. Möjlighet till kombination av olika former av barnomsorg (punkt 27) – m

av Margareta Pålsson (m), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub1 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att möjligheterna till valfrihet och kombinationsmöjligheter av barnomsorg bör öka. Barnomsorg skall ges på familjens villkor. Ersättningssystemet bör förändras så att det skapas möjligheter att pussla ihop den omsorg och pedagogisk verksamhet som passar det egna barnet bäst.

40. Kommunal folkomröstningar om barnomsorg (punkt 28)**– kd**

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Sf363 yrkande 26.

Ställningstagande

I tre kommuner har folkomröstningar om valfrihet inom barnomsorgen genomförts. Intresset för att få till stånd kommunala folkomröstningar i flera kommuner är mycket stort, och en bred majoritet av allmänheten stöder föräldrarnas krav. Kommunala folkomröstningar måste tillmätas stor betydelse och får inte nonchaleras på det sätt regeringen gör.

41. Tillstånd att driva förskoleverksamhet (punkt 29) – m, fp, kd,**c**

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub4 yrkande 6 samt

2004/05:Sf363 yrkande 33.

Ställningstagande

Vi anser att etableringsfrihet för förskolan är en viktig princip som bör gälla. De förskolor som uppfyller de krav som finns enligt lag bör ges tillstånd att bedriva förskoleverksamhet. Vi anser att fri etableringsrätt bör återinföras. Som komplement till föräldrarnas omsorg bör det finnas en mångfald av barnomsorgsformer med olika inriktning och huvudmän.

**42. Kommunala bidrag till enskild förskoleverksamhet (punkt 30)
– m, fp, kd, c**

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Ewa Björ-
ling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub3 yrkande 6,

2004/05:Ub230 yrkande 6,

2004/05:Ub257,

2004/05:Sf363 yrkande 31 samt

2004/05:So395 yrkande 7.

Ställningstagande

Alla kommuner skall vara skyldiga att lämna bidrag till enskild förskoleverk-
samhet och enskild skolbarnsomsorg, om verksamheten uppfyller de kvali-
tetskrav som ställs. På samma sätt som eget val fungerar inom skolväsendet,
dvs. att pengarna följer barnet, bör det fungera inom barnomsorgen.

43. Säkra familjedaghemmens fortlevnad (punkt 31) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Ewa Björ-
ling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub416 yrkande 12,

2004/05:Ub1 yrkande 13,

2004/05:Ub2 yrkande 9 samt

2004/05:Ub4 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att familjedaghemmen har stor betydelse. Det finns många skäl till
att föräldrar väljer familjedaghem framför förskola. Det kan handla om de
små barngrupperna, om platsbrist i förskolan, geografiska förutsättningar eller
om särskilda behov hos barnet. Familjedaghemmen ger föräldrarna möjlighet
att välja en omsorgsform som liknar omsorgen i det egna hemmet. Därför är
det viktigt att denna barnomsorgsform inte får försvinna.

44. Familjedaghemmen som förskoleform (punkt 32) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub416 yrkande 11 och

2004/05:Ub3 yrkande 7

samt avslår motionerna

2003/04:Ub438 yrkande 10 samt

2003/04:Ub444 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi vill att ambulerande förskollärare skall kunna erbjuda pedagogisk handledning till familjedaghemmen så att dessas barn kan ingå i den allmänna förskolan. Ambulerande förskollärare skall kunna hålla förskola tillsammans med dagbarnvårdarna och ge dem pedagogisk handledning.

Att förskolan blivit mer pedagogisk i sin inriktning är mycket bra, men det måste också få komma familjedaghemmen till del. Kommunerna bör pröva att låta förskollärarna samarbeta med dagmammorna och ge dem pedagogisk handledning.

45. Familjedaghemmen som förskoleform (punkt 32) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2003/04:Ub438 yrkande 10

och avslår motionerna

2003/04:Ub416 yrkande 11,

2003/04:Ub444 yrkande 1 samt

2004/05:Ub3 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att familjedaghemmen skall ingå i den allmänna förskolan. Vi vill fortsätta att satsa på familjedaghemmen som ett alternativ till förskolan. Det är självklart att också familjedaghemmen skall vara avgiftsfria under de år och det antal timmar som förskolan är avgiftsfri.

46. Öppna förskolans betydelse för barn, föräldrar och familjedaghem (punkt 33) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub438 yrkande 11,

2004/05:Ub3 yrkande 12 och

2004/05:Ub4 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi vill understryka behovet av att utveckla den öppna förskolan och den betydelse den har för barn, föräldrar och familjedaghem. De öppna förskolorna spelar en stor roll för föräldralediga och dagbarnvårdare som genom öppna förskolans verksamhet får möta andra vuxna och barn.

47. Öppna förskolans betydelse (punkt 34) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Sf400 yrkande 3,

2003/04:Sf404 yrkande 27 och

2004/05:Sf354 yrkande 3.

Ställningstagande

Arbetet inom den öppna förskolan måste tillvaratas och utvecklas. Öppna förskolan bärs av en idé som innebär att förskollärare, föräldrar, dagbarnvårdare och andra vuxna som besöker den skall vara med och utforma verksamhet och innehåll. Detta leder till ansvar, trivsel, ökad delaktighet och engagemang från olika vuxna.

Den öppna förskolan är många gånger en stor tillgång för ensamstående föräldrar eftersom den ger möjlighet att bygga upp ett nätverk med andra föräldrar och barn i närområdet.

48. Öppna förskolan som en viktig del i en flexibel barnomsorg (punkt 35) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:Ub438 yrkande 12 och

2004/05:Ub2 yrkande 11.

Ställningstagande

Vi vill bevara och bygga ut de öppna förskolorna. Dessa är en viktig del i en flexibel barnomsorg. Kommunerna måste också se till att det finns utbildade förskollärare som ansvarar för öppna förskolans verksamhet.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Jämställdhet i förskolan (punkt 6) – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Jämställdhetsarbetet i förskolan skall stimuleras så att normbrytande arbete på sikt skall bli en naturlig del av förskoleverksamheten och att pojkar och flickor uppmärksammas på samma villkor i detta arbete. Miljöpartiet anser att arbetet på förskolorna skall stimuleras så att alla kommuner runtom i landet använder en pedagogik som bygger på en medvetenhet om nödvändigheten att bryta den traditionella könsrollsnormen.

2. Förslag om fördelning av statsbidrag till kommuner för personalförstärkning i förskolan (punkt 10) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Folkpartiet anser att personaltätheten i förskolan bör öka till i genomsnitt en anställd på fem barn. Personaltätheten i enskilda grupper bör inte heller väsentligen understiga denna nivå. Folkpartiet anser dock att det är viktigt att det klargörs att endast de kommuner som anställer behöriga lärare, fritidspedagoger och förskollärare skall tilldelas bidrag för personalförstärkning.

3. Förskolans öppettider (punkt 19) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Det finns enligt Vänsterpartiets mening ett behov av att förtydliga kommunernas skyldighet att tillhandahålla barnomsorg under kvällar, nätter och helger.

Vänsterpartiet menar att kommunerna även under sådan tid skall ha ett ansvar för att tillhandahålla omsorg i den omfattning som det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller barnets eget behov, om föräldrarna inte själva kan ordna omsorgen. Vänsterpartiet avser att återkomma till frågan i samband med arbetet med ny skollag.

4. Taxebestämmelser (punkt 20) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Förskolan blir alltmer en del av den generella välfärden. Förskolan gör att barnen kommer bättre rustade till skolan, genom att de får ett tidigt stöd i språkutvecklingen och genom tidiga insatser för barn i behov av särskilt stöd. På detta sätt tydliggörs förskolans roll i kunskapssamhället och i det livslånga

lärandet. Vänsterpartiet menar att visionen skall vara att förskolan skall omfattas av samma princip som knappast någon ifrågasatt för skolan: att verksamheten är avgiftsfri samt tillgänglig och likvärdig för alla.

5. Valfrihet mellan olika förskolor (punkterna 25 och 30) – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Miljöpartiet anser att valfriheten inom förskolan bör öka. Ökad mångfald innebär att fler familjer hittar en barnomsorg som de tror på och som fungerar för just dem. Alla kommuner måste bli skyldiga att lämna bidrag till enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnsomsorg, om verksamheten uppfyller de kvalitetskrav som ställs. Miljöpartiet anser att möjligheten att etablera en enskild förskola skall stärkas i enlighet med Skollagskommitténs förslag. Vi kommer att återkomma till frågan vid behandlingen av en ny skollag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).
 2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om statsbidrag till kommuner för personalförstärkning i förskolan (avsnitt 7).
- Lagförslaget återfinns som *bilaga 2* till detta betänkande.

Följdmotioner

2004/05:Ub1 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2004/05:11.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildningen av förskollärare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av barnskötare och förskollärare i förskolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en frivillig, kostnadsfri barnskola för 3–6-åringar.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett förslag i enlighet med motionens riktlinjer om omsorg och undervisning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheterna till valfrihet och kombinationsmöjligheter av barnomsorg.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flexibel skolstart och barnskolan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målstyrning av barnskolan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvalitetsredovisningar för barnskolan.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvalitetsutvärdering av barnskolan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om etableringsfrihet för barnskolan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen verkställer riksdagens beslut om en reell valfrihet.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av familjedaghem.

2004/05:Ub2 av Inger Davidson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riksdagens tidigare tillkännagivande angående mångfald inom barnomsorgen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om förskolan som egen skolform.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag om begreppet undervisning i förskolans verksamhet.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om att förskolans verksamhet skall styras av en rektor.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om minigrupper i förskolan, max 15 barn för tre–femåringar och max 12 barn i småbarnsgrupperna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en kvalitetssatsning på barnomsorgen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om personalen i förskolan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barnskötarnas roll.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om familjedaghemmens betydelse.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunens skyldighet att i enlighet med föräldrarnas önskemål erbjuda plats oavsett omsorgsform.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den öppna förskolans betydelse.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skolverket skall ha tillsynsansvar för de fristående förskolorna.

2004/05:Ub3 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grupper med små barn inte skall vara större än maximalt 15 och för äldre barn inte större än 20 barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personalförstärkning bör ske genom att utbildad personal anställs.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personaltätheten bör öka till i genomsnitt en personal på fem barn.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en särskild förskollärarytbildning måste införas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en förskollärarytlegitimation.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla kommuner skall bli skyldiga att lämna bidrag till enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnsomsorg om verksamheten uppfyller de kvalitetskrav som ställs.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna skall erbjuda familjedaghem om möjlighet finns och att familjedaghemmen skall ges möjlighet till pedagogiskt utbyte med förskolorna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunen inte skall vara den instans som är ansvarig för att utvärdera barnomsorg som drivs av andra huvudmän.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa mål att uppnå i förskolan.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskilda språkförskolor skall startas för barn med utländsk bakgrund.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att målsättningen skall vara att två tredjedelar av dem som arbetar med barn på en förskola är utbildade förskollärare.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de öppna förskolornas betydelse för föräldrar, barn och familjedaghem.
13. Riksdagen begär att regeringen verkställer beslutet om valfrihet i barnomsorgen.

2004/05:Ub4 av Sofia Larsen m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en valfri förskola av hög kvalitet som är till för alla, där barnen får pedagogisk utveckling genom leken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att pedagogiken i förskolan skall grundas på lusten för lärandet genom leken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barngruppernas storlek.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det skall finnas utrymme för fortbildning, kompetensutveckling och vidareutbildning för förskolans personal.

5. Riksdagen begär att regeringen verkställer riksdagens beslut om valfrihet enligt riksdagsprotokoll 2002/03:98.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om etableringsfrihet för förskolan.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av familjedaghem.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utveckla den öppna förskolan och den betydelse den har för barn, föräldrar och familjedaghem.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en jämställd förskola.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att påbörja modersmålsundervisningen i förskolan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förskolebarn skall omfattas av arbetsmiljölagen.

Motioner från allmänna motionstiden 2003

2003/04:Ub276 av Bo Lundgren m.fl. (m):

23. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om pedagogisk förskola där grunderna till att läsa, räkna och skriva läggs.

2003/04:Ub330 av Veronica Palm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmärksamma frågan om en reglering av öppna förskolor i lagstiftningen när den nya skollagen skall skrivas.

2003/04:Ub379 av Inger Davidson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Skolverket i uppdrag att utfärda allmänna råd för barngruppernas storlek.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommuners skyldighet att införa ett maximiantal barn för barngrupperna i förskolan.

2003/04:Ub392 av Håkan Larsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att barngruppernas storlek bör utgå från barnens och personals perspektiv.

2003/04:Ub416 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i förskolans läroplan så att där tydligt framgår att den pedagogiskt utbildade personalen skall vara huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa mål att uppnå i förskolan och tydliga mål för den allmänna förskolan.
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i skollagen att en maxgräns sätts för gruppernas storlek i förskolan.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förskolor skall bli skyldiga att lämna in kvalitetsredovisningar till Skolverket.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en reform på sikt skall genomföras som innebär att även treåringar kostnadsfritt får gå i allmän förskola tre timmar om dagen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldrar som anlitar heldagsomsorg för sina barn, inte skall få sänkta avgifter under de tre timmar som den allmänna förskolan varar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ambulerande förskollärare skall kunna erbjuda pedagogisk handledning till familjedaghemmen så att dessas barn kan ingå i den allmänna förskolan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att säkra familjedaghemmens överlevnad.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personaltätheten i förskolorna bör öka till i genomsnitt en personal per fem barn.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa kostnadsfria språkförskolor för barn med utländsk bakgrund.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkt samverkan mellan förskola och föräldrar.

2003/04:Ub421 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Rolf Lindén (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att göra barnomsorgen tillgänglig för dem som arbetar under kvällar och helger för att skapa reellt inflytande för arbetstagaren över arbetstidens förläggning.

2003/04:Ub425 av Hans Unander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga en översyn av lagstiftningen för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen.

2003/04:Ub438 av Inger Davidson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnomsorg är en omsorgsfråga och inte en utbildningsfråga.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lekens betydelse för barns utveckling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tillägg i Skolverkets kvalitetsbegrepp.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Skolverket i uppdrag att utfärda allmänna råd för barngruppernas storlek.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommuners skyldighet att införa ett maxantal barn för barngrupperna i förskolan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla värdegrundsarbetet i förskolorna genom att skriva in värdegrunden i förskolans läroplan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsyn och uppföljning av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att familjedaghemmen skall ingå i den allmänna förskolan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevaka situationen för de öppna förskolorna med anledning av den allmänna förskolans införande.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara och utveckla fler öppna förskolor med pedagogiskt utbildad personal.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsmiljölagen även skall omfatta förskolebarn.

2003/04:Ub444 av Christina Axelsson och Ingela Thalén (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att familjedaghemmen bör omfattas av läroplanen för förskolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldrars val mellan familjedaghem och förskola.

2003/04:Ub506 av Veronica Palm m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bra och på sikt kostnadsfri barnomsorg.

2003/04:Sf400 av Inger Davidson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet inom den öppna förskolan skall tas till vara och utvecklas, inte minst mot bakgrund av vikten av denna typ av förskola för ensamstående föräldrar.

2003/04:Sf404 av Alf Svensson m.fl. (kd):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om deltidstaxor inom förskolan.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvalitet i förskoleverksamhet.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett tak för barngruppernas storlek bör läggas fast.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att arbetet inom den öppna förskolan tillvaratas och utvecklas.

2003/04:So205 av Inger René (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personalen inom förskolan får kompetensutveckling inom näringslära och kosthållning.

Motioner från allmänna motionstiden 2004

2004/05:Ub230 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

6. Riksdagen beslutar att möjligheten att etablera en enskild förskola skall stärkas i enlighet med Skollagskommitténs förslag.

2004/05:Ub257 av Anna Grönlund Krantz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att jämställa etableringsfriheten för förskolor med etableringsfriheten för skolor och sålunda tvinga kommuner att ge medel även till alternativa förskolor.

2004/05:Ub277 av Matilda Ernkrans m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiera samtal med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet om förutsättningarna för att kunna erbjuda barnomsorg av något slag också för sjuka barn.

2004/05:Ub328 av Ann-Marie Fagerström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av samlevnads- och sexualundervisning i förskolan.

2004/05:Ub367 av Helena Frisk (s):

Riksdagen tillkännager till regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att se till att även föräldrar med obekväm arbetstid skall få tillgång till god kvalitativ kommunal barnomsorg.

2004/05:Ub402 av Veronica Palm m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alla barns rätt till barnomsorg.

2004/05:Ub406 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att såväl kommunala som fria förskolor skall omfattas av obligatoriska jämställdhetsplaner i förskolan.

2004/05:Ub430 av Annika Nilsson och Carina Moberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om möjligheten att välja barnomsorg.

2004/05:Ub435 av Mikael Oscarsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge föräldrarna större möjlighet att själva ta hand om sina barn.

2004/05:K459 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mer valfrihet inom förskolan.

2004/05:Sf354 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet inom den öppna förskolan skall tas till vara och utvecklas, inte minst mot bakgrund av vikten av denna typ av förskola för ensamstående föräldrar.

2004/05:Sf360 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att modersmålsundervisning bör inledas i förskolan.

2004/05:Sf363 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dagens stöd till barnfamiljerna strider mot principer som rättvisa, valmöjligheter, flexibilitet och god fördelningspolitik.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att följa de tre kommunala folkomröstningar som genomförts, där majoriteten har röstat för rätten att välja barnomsorgsform, även att själva ha omsorgen om sina barn.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reservationen från utbildningsutskottet (2002/03:UbU) i vilken en majoritet av riksdagspartierna stöder föräldrars rätt att fritt välja barnomsorgsform.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om subsidiaritetsprincipen som utgångspunkt för familjepolitiken.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa ekonomiska och praktiska förutsättningar för val mellan olika och flexibla barnomsorgsformer.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av olika barnomsorgsformer och etableringsmöjligheter för dessa.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återinföra fri etableringsrätt.

2004/05:So395 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om etableringsfrihet och valfrihet inom barnomsorgen.

2004/05:A321 av Ulf Holm m.fl. (mp):

10. Riksdagen begär att regeringen verkar för att jämställdhetsarbetet i skolan skall stimuleras så att normbrytande arbete på sikt skall bli en naturlig del av förskoleverksamheten och att pojkar uppmärksammas på samma villkor som flickorna i detta arbete.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § och 15 kap. 11 § skollagen (1985:1100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.**1 §²**

För barn och ungdomar anordnar det allmänna utbildning i form av förskoleklass, grundskola och gymnasieskola samt vissa motsvarande skolformer, nämligen särskola, specialskola och sameskola.

Förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan bildar *det offentliga skolväsendet för barn och ungdom*. Dessutom finns det särskilda utbildningsformer som anordnas av det allmänna för dem som till följd av sjukdom eller av annat skäl inte kan delta i skolarbetet inom det offentliga skolväsendet.

Det allmänna anordnar också pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. För dessa verksamheter gäller i denna lag endast bestämmelserna i 1 kap. 2 a §, 2 a kap. och 15 kap. 5 §.

Det allmänna anordnar också pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. För dessa verksamheter gäller i denna lag endast bestämmelserna i 1 kap. 2 a §, 2 a kap. samt 15 kap. 5 och 11 §§.

15 kap.**11 §³**

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för skolhuvudmannen att lämna sådana sakuppgifter om skolverksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för skolhuvudmannen att lämna sådana sakuppgifter om skolverksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering av verksamheten. *Detsamma gäller skyldighet för en kommun att lämna sakuppgifter om verksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering av förskolverksamheten och skolbarnsomsorgen.*

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

² Senaste lydelse 2003:415.

³ Senaste lydelse 2002:159.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om skyldighet för huvudmannen för en fristående skola att lämna ekonomisk redovisning över verksamheten.

Regeringen får vidare meddela föreskrifter om vite för den som inte följer bestämmelserna om uppgiftsskyldighet i första eller andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2005.